

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 ft.
Félévre . . . 4 ft.
Egész évre . . . 8 ft.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sábos petitseret 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ

PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Lipót-utca
50. szám.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmentetlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES« VELOCIPÉD- ÉS CSÓNAK-EGYLET, AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁZI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI TORNA-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNA-EGYLET«, »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, A »FERTŐI CSÓNAKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYŐRI CSÓNAKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB«, A »KUNSZENTMÁRTONI CSÓNAKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVAI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ENVEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NEPTUN BUDAPESTI ÉVEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNAK-EGYLET«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNA-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁTORALJA-ÚJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁLGÓ-TANJANI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SELMECZI AKADÉMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZARADKAI TORNA-EGYLET«, A »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZEGEDI CSÓNAKÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI TORNA-EGYLET«, A »SZÉKELY-UDVARHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZÉKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET« S A TENESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ö nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

Magyarország tanfőrfiaihoz!

Budapest szeptember 1.

Sok jogtalan megtámadásnak vannak kitéve Magyarország tanfőrfiai; — de ha valakinek eszébe jutna Magyarország tanfőrfiait azért megtámadni, mert nem fektetnek kellő súlyt az oktatásügy igen fontos ágára, a testgyakorlati oktatásra, úgy ez a panasz sokkal kevésbé volna jogtalan mint bármely más támadás.

A kivételeknek — természetesen — mindenütt tisztelet; — de egyszersmind tiltakozunk az ellen, hogy — mint az már ilyenkor szokás — minden magyar tanfőrfi magát a kivételekhez számítsa.

Szigorúan vizsgálja meg minden tanfőrfi a vezetése alatt álló tanintézeteket vagy iskolát, vagy osztályt, vizsgálja meg, vajjon a növendékek akként oktattatnak-e a testgyakorlatokra, a mint kell s a mint az a külföldön is van, s ily szigorú vizsgálat után igen sokan be fogják ismerni, mert be kell hogy ismerjék, hogy ez irányban Magyarország tanügye még nagyon hátra van.

Most az új iskolai év kezdetével, midőn az ország tanárai pihent erővel, megújult ambícióval fognak hozzá a nemzet ifjúságának neveléséhez, — most van a legjobb alkalom a szükséges reformok megkezdéséhez.

Össze kell legelőször is írni mind ama taneszközöket, melyekre a tornatanárnak szüksége van; be kell szerezni a tornatanárnak is az ő szakkönyveit és szaklapjait, épen úgy mint a többi tanárokéit, mert hiszen ezek nélkül a tornatanár nem boldogulhat s ennyi figyelmet a tanári kartól mindenesetre megérdemel a — sok

intézetben méltatlanul lenézett — tornatanár, hogy az iskola költségvetéséből az ő szakirodalmára is költsenek valamit, mikor tőle is csak úgy megkövetelik kötelessége teljesítését, mint akár a természettudományok akár az irodalmak tanáráról.

És a hol még a testgyakorlati oktatás teljesen ismeretlen volna s tornatanár nincsen, — mert van ilyen intézetünk is elég! — ott vállalkozzék a tanári kar valamelyik tagja a tornatanításra, vegyen elő könyveket, útmutatásokat s fáradságát bizonyynyal megjutalmazva látja az erősödő fiatalság halájában.

Lapunknak zászlajára a legelső helyen van felírva a nemzet fiatalságának testgyakorlati oktatása, s így csak kötelesség tőlünk, midőn Magyarország tanfőrfiai számára följajnljuk önzetlen támogatásunkat bármely irányban a testgyakorlati oktatás fejlesztése, javítása és terjesztése érdekében!

PORZSOLT KÁLMÁN.

A francia iskolai zászlóaljok háborúja.

Páris, aug. 30.

Franciaországban tudvalevőleg az iskolás gyermekek a testgyakorlati oktatás és katonai kiképzés szempontjából valóságos zászlóaljokba osztatnak s ezek katonai gyakorlatokat végeznek.

Ez intézményt Magyarországon is szeretnék sokan meghonosítani, ezek számára egy igen érdekes dolgot közlök itt: az iskolai zászlóaljok legutóbbi háborúját. Sapiénti sat.

Saint-Ouen és a quartier Montmartre iskolás gyermekeit évek óta a legbensőbb ellenségeskedés választja el egymástól. A hol csak találkoztak: jól helyben hagyták egymást. A párisiak azzal sértették meg a saint-

ouenbelieket, hogy: falusi parasztoknak nevezték. A szó-harczot rendesen a tett mezején folytatták és fejezték be.

Mióta az iskolás fiukat felfegyverezték, a veszedések verekedésekké, sőt már mult évben valóságos háborúkká fejlődtek ki. Ütötték egymást puskaaggyal, sőt lőttek is egymásra. E 8-14 éves gyermekek valóságos háborút viseltek egymással. Századokra beosztva, a Marseillaise hangjai mellett, lengő zászlók alatt egymásra rohantak és kegyetlenül eldönggették egymást. Súlyos sérülések napirenden voltak. Végre a rendőrségnek kellett közbelépni.

E harcok színhelye maga Páris volt. Alighogy bezárultak az iskolákban az idei előadások, újra felvették az ellenségeskedést.

A harcztért a párisiak Saint-Ouenba akarták áttenni. De csúful megjárták. Véres fejjel visszaverték őket.

A rendőrség, hogy a további vérengzést megakadályozza: elállta a várfalnál az utat. Nem engedte nagyobb csapatokban a saint-oueni gyermekeket Párisba. A párisiak ezalatt a várfalra kapaszkodtak, kövekkel dobálták ellenfeleiket és egyre gunyolták őket; „ugye nem mertek bejönni?”

Ez végig sértette az így kigunyolt hősöket. Elhatározták, hogy megostromolják a falakat. Szövetségesek után néztek. Találtak is a szomszéd falvakban. Úgy a mint az iskolában tanulták: formaszerint háborút üzentek a párisiaknak. Kikötötték velük azt is, ha a rendőrség beavatkoznék, kibékülnek e beavatkozás időtartamára és együttesen megtámadják a rendőröket.

Az ellenségeskedések hétfőn augusztus 16-ikán törték ki újból. Délután 2 órakor kivonult Saint-Ouenből 8 század. Elöl lobogókkal, a zenekar játszta a Marseillaisét. A puskát és tarsolyát otthon hagyták. Fegyverük bot és kő volt. Egyenesen neki mentek a „glacis”-nek. Arról az árokba bocsájtkoztak. Itt a bástyáról közápor fogadta fogadta őket. A fal tövébe rohantak; itt meg voltak védve a lövedékek ellen. A Marseillaisét énekelve, megkísérleték megmászni a falat. Belekapaszkodtak a kövek közti résekbe: egy-két méternyire fel is másztak, de visszabuktak.

Ekkor cselhez folyamodtak. Hat század megkerülte a város egy nyolczadát és a courbevoi-i kapun át bejött a városba. A külső nagy körboulevard egy részét végig futva, a mitsem gyanító védők hátába kerültek. A védőket vagy 800-ra teszik. Azok, kik lenn maradtak a vár árkában, hogy Montmartre hős szülőttei mit se sejtse-nek, — eddig kövekkel dobáltak és torkuk szakadtából énekeltek a csatadalt. Alig, hogy a támadók a falra értek, hatalmas közáport hullattak a megtámadott védőkre. Ezek mit sem sejtve, a fűvön feküdtek és hadi tanácsot tartottak: mint lehetne az árokban levőket megakadályozni abban, hogy az önként választott kelepceből kijuthassanak. Persze tanácskozásukban kellemetlenül érte a meglepetés. Csakhamar azonban talpon álltak. Viszonozták a tüzelést és pár pillanat múlva botra került a dolog.

Ekkor közbe lépett vagy 30 rendőr. A trombitások „vigyázzt” fújtak. Az iskolás zászlóalj csakhamar kimutatták klasszikus műveltségüket. Igazságot szolgáltatottak Phaedrának, ki azt a böcs tanácsot adta, hogy két hatalmas czivakodót ne kísértsen meg senki kibékíteni, mert békét találnának kötni és a harmadikat támadják meg. Neki mentek a harmincz szál rendőrnek, s menten megeszik őket, ha azok hamarjában fel nem fedezik a lábak rendeltetésének célját.

Ez alatt beesteledett és a győzők megelégedve a

harci dicsőséget, haza mentek vacsorálni. Majd kedden folytatják.

Folytatták is. A lapokból megtudta egész Páris a vérengző harczt és a romlást, mely a várost fenyegeti. Ott volt a harcztéren legalább husz párisi zászlóalj. Igaz, hogy a környékből is többen támadtak, de számuk elenyésző csekély volt. Jól elverték őket. Utánuk a rendőröket.

Ezek különben nagy zavarban voltak. Mit is csinálnak az apró hősökkel? Közéjük lőni nem lehet. Lovassággal szétugrasztani sem. Így hát nem maradt más hátra, mint a szülőket figyelmeztetni, hogy ők felelősek gyermekeikért. Ugyanezt a figyelmeztetést hozták a szerdai lapok. E napra elhatározták a párisiak, hogy a harcztért Saint-Ouenba teszik át. Elfoglalják a várost.

Páris legtávolabb részéből jöttek a gyermekek. Mily nagy volt azonban boszankodásuk, mikor Saint Ouenba érve, egyetlen ellenséget sem találtak az utcán. Nem tehettek egyebet mint századonként, éltetve a köztársaságot és dalolva a Marseillaisét, végig vonultak a helységen és visszafordultak Párisba. Ezzel véget ért a háború.

VOLEUR.

A Montblanc első megmászása.

A hegymászással a természettudományok újjáébredésének korszaka szoros kapcsolatban áll. Azzal az idővel, a mikor a mult század közepén szükségét érezték annak, hogy ne csak a szobából tekintsek és tanulmányozzák a természetet, hanem künn magában a természetben szerezzenek mindarról meggyőződést, a mit maguknak a tudósok a szoba falai közt képzeltek, — azzal kezdődött a természettudományok mívelésének modern iránya. Az a lépés pedig, a mit a mult század egyik legnagyobb tudósa, a nagy genfi természettudós, Horace Benedict de Saussure, „környéke hegységeinek magaslataira tenni megkísérelt, egyszersmind az első lépés volt arra, hogy a természettudományok régi mívelési módjával fölhagytak és újat kezdtek meg. Ki a hegyekbe, a természetbe, volt a jelszó, ott, a helyszínén kell végezni a tanulmányokat, szerezni a tapasztalatokat és onnan kell ezek értékesítését is megkísérteni. A biztos alapokon nyugvó tudományos irány mellett és ezzel mintegy egyidejűleg, megkezdődött a gyakorlati irány is. Az emberiségnek, a kultúrának mily nagy előnyére, mutatja az iparágak összessége, a melyre modern kulturánk épült.

A kezdetben tudományos színezetű és jelentőségű hegymászás, nemsokára általánosabb jellegű lett. Főlkarolták azt kedvtelési és orvosi szempontból, mely utóbiból, mellelég legyen megemlítve, arra még igen nagy jövő vár. A hegymászás hygieniai jelentőségét folyton oly hatásosnak ismerik föl, hogy egyre újabb meg újabb bajok gyógyítását remélik tőle. Előre láthatólag már a közel jövőben valóságos hegymászási kurákról fogunk szólhatni.

Igen nagy méreteket öltött utóbbi időben a hegymászás mint sport-szenvedély, mely évről-évre megköveteli és meg is kapja áldozatait emberéletben. Csak nemrég sajnálkoztunk egy nagy szenzációt keltő szerencsétlenség áldozatain. Bár mindannyiszor számalom száll meg bennünket, midőn merész hegymászók szerencsétlen sorsáról értesültünk, de magát a hegymászás sportjának terjedését, mint a magasabb kultúra egyik fényes jelét, mindig örömmel üdvözljük és üdvözlő bizonyára mindenki, a ki annak jelentőségét kellőleg mérlegeli.

Az öreg Montblanc csúcsának megmászása képezi

az európai sportember óhajának netovábbját. Nagyon soknak óhaja teljesült már. A legelső most épen száz éve. 1786 augusztus hó 8-án lépett ember legelőször az alpok ez óriási csúcsára és azzal egyszersmind Európa legkiemelkedőbb pontjára. Joggal fogják mindig e napot az emlékeztetések közé sorozhatni. Az első megmászó nemcsak kora által megbámult, hallatlan merészségű tettet követett el és az ideig a legfáradtságosabb munkát végezte, de egyuttal sikeres vállalkozása igen nevezetes fejezet a hegymászás történetében, a mely tulajdonképen ez időtől fogva kezdődik.

1740-ig a Montblancot körülövező völgyek a világtól valóságosan el voltak még zárva. Az ottani vidékről és a lakókról oly kalandos, veszélyt hirdető történetek keringtek, hogy hozzá közeledni senki sem merészelt. 1741-ben nagy föltűnést keltett két angolnak, Pococke és Windham uraknak az a vállalkozása, hogy ők a Chamounix-völgyet kívánják meglátogatni. Egy sereg jól fölfegyverezett szolgálóval, kísérelével, minden lehető óvóeszközzel indultak útnak, éjjelenként soha sem mulasztották el az őrtüzek mellett még jó távolra öröket kiküldeni, a kik őket az állítólagos vademberek ellen megvédelmezzék. Ily elővigyázat mellett tartózkodtak ők néhány napig a völgyben, de tovább, mint a Mer de glace nyugati oldal-morénájáig nem hatoltak előre. A rá következő két évtizedben alig akadt néhány idegen utazó, a ki még csak ezt az utat is megtenni merészelt volna.

1760-ban indult csak meg a tulajdonképeni hegymászás, a mikor ugyanis a fűnt említett genfi tudós, Saussure a Montblanc ismeretlen vidékére lett figyelmes és meglátogatását elhatározta. Többször tett kísérleteket, de nagyon magasra föl nem juthatott. Ismételt sikertelenség után lemondott tervéről sőt annak kivihetőségén egyáltalán kételkedett. De hogy bizonyosságot szerezzen magának arról és hogy másokat a megmászásra ösztönözzön, nagy díjat tűzött ki annak, a ki a hegyet először megmászja.

Sokan próbálkoztak a nehéz feladattal, nem sikerült. Egész sorát lehetne az érdekes eseteknek felsorolni, a melyek e kísérletezés közben megtörténtek. Mellőzzük azokat, nagyon hosszúra nyulnák ismertetésünk. Elégdjünk meg azzal, hogy senki sem gondolt már arra komolyan, hogy valaha a hegy megmászása sikerüljön. Csak egyetlen egy fiatal hegymászó, az 1761-ben a Chamounix völgyben született Jacques Balmat nem nyugodott, előtte kivihetőnek látszott a feladat, nagyon sarkalta őt a díj, de talán még jobban a dicsőség. Szakadatlanul künn járt a hegyekben, nagy fáradtsággal és veszéllyel eszelte ki a csúcsra vezető utakat, mindig újabbakra és jobbakra talált. Hosszú idei erőlködése beteggé tette őt és ekkor ismerkedett meg dr. Paccard orvossal, a kinek elmondotta terveit, elárulta az általa legjobbnak talált utat a magas felé s megigérte, hogy felépülése után elvezeti őt az Alpok királyának legmagasabb csúcsára. Paccardnak tetszett a dolog, buzdította a fiatal betegét és megegyeztek abban, hogy együtt tesszik meg az utat.

Balmat meggyógyult s várta a kedvező napot, a mikor útnak indulhat. Egészsége helyreállása óta augusztus 7-én kedvezett legelőször az időjárás. Gyors elhatározásra bírta Paccardot és délután 5 órakor kezdtek meg nehéz útjokat, teljes csendben, sőt egymástól elválva, nehogy vállalatuk sikertelensége esetében a guny tárgyává legyenek. Csak a két hegymászó nejei és egy boltosasszony (tehát 3 asszony), a hol gyomorerősítőt vásároltak, tudtak a dologról. Sokáig egyenként mentek ;

az Arve völgyében találkoztak, este elérték a Cote csúcsot és a Bosson és Taconnay glecserek közt lévő meglehetősen védett helyen töltötték az éjjelt. Reggel 2 óra után a Taconnay glecseren keresztül és a Gouteron át a kis Mulette érkeztek. Itt eszükbe jutott, hogy messzelátójukon lenéznek a völgybe és meglepetésükre mit látnak : az asszonyok nem hallgathattak, vagy ötven ember vonult ki a faluból, élükön a vastag boltos asszonynyal és messzelátókon kikukucsáltak a hegymászókra.

Dr. Paccard a mászást tovább nem bírta, hátra maradt, Balmat egyedül folytatta az utat fölfelé. Innen hadd beszélje ő maga el vállalkozásának legérdekesebb részét: „Az orvost elhagyva az utat egyedül folytattam. A mint magasabb régiókba jutottam, a mászás mindig kevesebb akadálytalán járt, csakis a lélekzés vált mindinkább nehezemre. Tíz lépésről tíz lépésre meg kellett állnom, mint a tüdővésztesznek. Úgy éreztem magam, mintha tudom nem is volna és mellkasom üres lenne. Zsebkendőmet nyakkendő módjára raktam össze, szájam körül kötöttem, azon keresztül lélekzettem és ez segített. A hideg is egyre erősebben gyötört, egy álló óráig fejemet mélyen lehajtvá hordtam, hogy arcomat a csipős levegő ellen megvédjem. Ez volt utamnak egyik legfáradtságosabb része. Egyszerre olyan érzés fogott el, mintha rossz helyen volnék, tévútra jutottam volna és nem ott járnék, a hol kellene. Fölemelem fejemet, hogy tájékozzam magamat és nagy meglepetésemre azt látom, — hogy a Montblanc legmagasabb csúcsán állok! — Körültekintek, reszkettem attól a félelemtől, talán tévedek, szemeim még magasabb kupot láthatnának és nekem nem lett volna erőm azt megmászni. Teljesen ki voltam merülve, lábaimat nem éreztem, úgy véltem, hogy csakis a nadrág tartja össze végtagjaimat, ezek a nélkül összetörnének. . . De mégsem tévedtem, célom végpontján állottam. Eljutottam oda, a hova ember, de még zerge sem tette előtte lábát. Egyedül, saját erőmből, segítség nélkül kerültem ide, a kitartás volt a vezetőm. Körülöttem mindent saját birtokomnak láttam, a Montblanc királyává lettem. Leírhatatlan érzés vett rajtam erőt. Lecsillapulva Chamounix felé fordultam és messzelátómmal helységem összes lakosságát láttam, összegyűlve, kendőt, kalapot lobogtattam, ők viszont, jelölül, hogy megláttak.”

Negyedrés annyi idő alatt, mint a mennyi a fölmászásra szükséges volt, örömtől eltelve tért Paccardhoz vissza, ki mélyen aludt. Fölrázta az orvost és megtette az utat vele még egyszer a magas csúcsra. Néhány percczel 6 után — folytatja tovább — érkeztem az orvos társaságában másodszor a Montblanc legmagasabb pontjára. Ekkor tarthattam csak magam körül tisztességesen szemlét. A nap fényesen világított bár, de az ég mégis sötét kék színben pompázott és néhány csillag csillogását is észlelhettem. Alattunk csak jeget, havat, kopár sziklákat láttunk. A rengeteg hegyláncz, a mely az egész Dauphinén keresztül Tirolig terjed, 400 glecsérét tárta elénk pompás fényben; úgy látszott nekünk, mintha a földön zöld pázsitos hely nem volna. A genfi és a neufchateli tavakat apró kék pontok alakjában láttuk. Paccard nem látott semmit, egészen oda volt. Én ekkor már fáradtságot sem éreztem, lélekzetem, melynek szorongatása miatt, egy órával azelőtt, majd hogy abban nem hagytam vállalatomat, nem gyötört, minden rendes volt nálam, 33 perczig időztünk a csúcscon.

Holdvilágos éjjel érték el az örök hó határát, a hol megpihentek. Itt vették észre, hogy „négy kezük közül három” megfagyott. A hóval való bedörzsölés enyhítette

a bajt. Reggel arra ébredtek, hogy Paccard a hó és a jég erős csillámlása folytán elvesztette szeme világát. Balmat szíjjal vonta őt maga után. A harmadik nap délelőttjén érkeztek haza, nemcsak fáradtak, de földagadt és egészen eltorzított arczczal, megfagyott fülekkel és kezekkel. A bajt nemsokára kiheverték, Balmat haza érkezte után már a negyedik nap után Genfbe mehetett, hogy Saussure-nek megvigye a hírt és tőle a díjt átvegye.

Meg is kapta nemcsak a díjat, de a szardíniai király a derék Balmatot nemesi rangra emelte „du Montblanc” előnévvel, szülőhelye pedig szobrot emeltetett emlékének.

Balmat után aztán sokan mászták meg a Montblancot. Saussure maga egy évre rá, 1787 augusztus 4-én, jutott el oda. 1786 óta 1880-ig vagy 800 turista volt a csúcson, köztük több hölgy (az első 1809-ben egy savoyard nő), sőt 1873-ban egy 14 éves fiú is, H. de Saussure, a jeles genfi tudós sarja.

Dr. S. P. H.

Vívás törrel.

(Képpel.)

Vívótermeinkben valamint egyleti és iskolai torna-helyiségeinkben egyaránt ismeretlen a vívásnak ez az érdekes módja, midőn nem vitézzel, hanem valóságos rendes nagyságú törrel történik a vívás.

Pedig valóban csodálni lehet, hogy a tör-vívást nem tanítják nálunk sehol, mikor az életben sokkal gyakoribb használatban van, mint a kard-vívás.

Ezt a gyakoribb használatot abban a tekintetben értjük, hogy az életben véletlen megtámadásoknál sokkal többször támadtatunk meg törrel, mint karddal s viszont nem karddal, hanem a legtöbbször csak bot-törrel védelmezhetjük magunkat.

Igy tehát különösen azon egyénekre nézve, kik foglalkozásuknál fogva sokat járnak veszedelmes helyeken, mindenesetre ajánlatos, ha rendszeresen gyakorolják magukat a törrel való bánásmódban.

Mint testgyakorlat is kiváló figyelmet érdemel a tör-vívás, mert rendkívüli éberséget, figyelmet s lélek-jelenlétet követel a vívótól.

A gyakorlatokra használt töröknek rendesen egy lábnyi hosszúságuk van s hegyük puha szarvasbőr-gombbal van ártalmatlanná téve.

Mindkét vívó az arczéden kívül teljes mellvédet használ.

A tör-vívásnál ugyanazon általános szabályok ál-

lanak fenn, mint a vitéz-vívásnál; vágni vagy ütni nem szabad, csupán szúrni s a szúrás területe itt is csak az övön felül terjed, övön alul szúrni nemtelen.

E vívásnem különös érdekességét az adja meg, hogy a felek egymáshoz egészen közel vannak s kendővel bekötött balkezüket is használják néha a szúrások elhárítására.

Mindenesetre eléggé érdekes és érdemes arra e vívásnem, hogy nemcsak vívótermeinkben, hanem iskoláinkban és tornaegyleteinkben is meghonosítsuk.

HUSZÁR ISTVÁN.

Torna-egylet egy tanintézetben.

(Egy év a sárospataki akadémiai torna-egylet életéből.)

Magyarországon egyetemeink és akadémiaink ifjúsága a különböző egyletek hosszú sorát szokta alapítgatni, de a legkritikább esetek közé tartozik, hogy valamely magyar tanintézet kebelében oly egylet alakulna, mely a testgyakorlást tűzi ki czéljául.

A kevés kivételek közé tartozik a sárospataki ref. főiskola, melynek van külön „akadémiai torna-egylet”-e. Ez egylet egyévi működését ismertettük a hivatalos adatok alapján.

Az akadémiai torna-egylet a múlt év szept. 25-én tartotta alakuló közgyűlését. Tisztviselői voltak: tanár-elnök V. Krüzselyi Bálint; elnök: ifj. Hatvany László, III. éves joghallgató; pénztárnok: Sebeő Gyula, II. éves jogh.; jegyző: Papp István, II. éves hittanh. Bizottsági tagok: Forgon Lajos, II. éves

jogh., Lániczky József, IV. éves hittanh., Előtornászok, kik a bizottságnak is tagjai voltak: Pokoly József, Kovács István, I. éves theologusok.

Hetenkint 2 rendes s 1 rendkívüli óra tartatott.

Tartott az egylet 4 köz- s 14 bizottsági gyűlést, melyeken az egylet ügyei intéztettek el. Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy az egylet június 3-án dísztornaszást rendezett, melyen az egylet tagjai szép eredménnyel mutatták be a nagy közönségnek a tornaszat terén képzettségüket.

Versenypontok voltak:

1. Magas gátugrás. Első díjat kapta Pokoly József, 1 aranyat, 2 tallért s egy koszorút; másodikat Mészáros István, III. éves jogh., 1 aranyat; harmadikat Kovács István 2 tallért.

2. Kötélmászás. Első díjat, 1 aranyat, Sebeő Gyula; másodikat, 2 tallért, Kovács István nyerte.

3. Versenyfutás akadályokkal. Elsőnek érkezett Pokoly József (nyert 1 aranyat); másodiknak Szikszay András, I. éves hittanh. (nyert 2 tallért); harmadiknak Kuczogh József, II. éves jogh. (kapott egy borostyán-koszorút.)

4. Szereken tornáztak tizenöten, kik között különösen kitűnt Hatvany László, az egyet elnöke, a mennyiben a legnehezebb gyakorlatokat szép testtartással s könnyedséggel végezte, miért is a versenybíró-ságtól egy csinos szivarszipkát s egy koszorút kapott elismerésül.

A torna-egyletnek, mint tűzoltó-egyletnek tisztviselői voltak: parancsnok Hatvany László; szivattyú-parancsnok Lánzy József; szertárnok Kovács István; csővezető Szikszay András.

Ez évben 2 jelentéktelen tüzesetnél működött az egyet.

Pénztári állása következő:

1. Sárospataki népbankban .	166 frt 24 kr.
2. Készpénz a pénztárban .	36 „ 85 „
3. Követelés	47 „ 15 „
Összesen .	240 frt 24 kr.

Ugrás magasból.

(Brodie István bravourja.)

Egy szikár, sovány férfi, ki úgy nézett ki, mint egy hirtelen felnőtt utcai suhanc, a Brooklyn-hidnak newyorki végén állott és gyengéden búcsúzott egy fiatal asszonytól.

„Isten veled István!” mondá a nő. „Légy óvatos! Ha a dolog sikerül és megkapod a kétszáz dollárt, úgy szép ideig élhetünk belőle.”

Brodie István, a híres kengyelfutó, megnyugtató választ adott. Utóbbi időben sok szerencsétlenség érte fogadásainál a versenytereken és hogy veszteségeit helyre-pótolja, fogadott, hogy a Keleti part-vasut hidjáról leugrik.

Miután feleségétől elvált, egy teherkocsira ugrott, mely a hid felé tartott. Egyidejűleg mintegy száz lépésnyi távolban a newyorki kikötőtől egy csónak tűnt fel, melyben három ember ült. A tengerparton néhány sportsman és két reporter állott, a kik Brodie ugrására vártak.

A teherkocsi mintegy száz méternyire haladt, midőn Brodie kabátját és kalapját levette. Tovább nem mehetett a levétkezésben, mert a parton levő emberek észrevették mozdulatait, kitalálták céljukat és borzasztóan kezdtek kiabálni. „Rendőrség!” „Öngyilkosság!” „Vigyázzatok, a folyamba akar ugrani!”

A kocsis vezetői szintén észrevették, megállították a lovakat és Brodiet nyakon akarták csipni. Egy hidhivatalnok kerek harmincz lépésnyi távolból látta, a mint Brodie a kocsiból a hidkorlátra vetette magát és ott egy pillanatig megállott. A kocsisokkal Brodie felé ugrott, de ez macska ügyességgel a korlát külső oldalán lemászott és a legelső rácsokba fogózkodott, úgy, hogy a víz fölött a levegőben lebegett.

A folyamból sikoltás hangzott fel. A csónakban levő emberektől eredt.

„Vigyázz, fiú”, mondá Brodie magához, „tartsd magadat erősen, hideg vér és aztán előre!”

Egy ideig ide-oda lóbálózott és a mint függélyesen

lógott le a hidról, elbocsátotta a rácsot és nyilsebességgel lerepült.

Néhány pillanat alatt elérte a vizet.

Teste a közben kissé jobbra hajlott. A víz hatalmasan felszökött és elborította a testét. Négy másodpercig a víz alatt maradt. Mikor ismét fölmerült, úszni kezdett, habár a megrázkódás kissé elkábította. A csónakban levő emberek feléje eveztek és egyikük vállon ragadta Brodiet.

Mihelyt az utóbbi kissé magához tért, a csónakba ült, és a partra evezett, hol a sportsmanek és a reporterok várták. És még egy ember várta őt: a hidhivatalnok, a ki ide sietett, hogy a merész ugrót letartóztassa.

Mihelyt azonban Brodie a partra szállás után a hivatalnokot megpillantotta, visszaugrott a vízbe. Újra kihalászták és most letartóztatták.

„Miért tartóztat ön le? kérdezte Brodie.

„Mert leugrott a hidról és életét kockáztatta”, viszonozá a hivatalnok; „jöjjön csak nyugodtan velem”.

„Önnel megyek”, mondá Brodie. „de előbb átveszem kétszáz dolláromat. Már most leugrom a világ legmagasabb hidjáról is”.

Egy barátja egy korty pálinkát adott neki és azon vizesen elkisérték őt a legközelebbi rendőrállomáshoz. Itt levetkőzött, lefeküdt és szárazra dörzsöltette magát. Közel volt ahhoz, hogy eszméletét veszti. Arcszíne fehér, ajkai kékek, szemei beesettek voltak; egy másik korty pálinka új életet öntött beléje és most hivalkodni kezdett tetteivel. Azt beszélte, hogy leugrott a legmagasabb hidról és a legmagasabb árbozokról. Versenyfutásairól is sokat beszélt.

Az utcán azalatt nagy néptömeg gyűlt össze, mely a rendőri hivatalba akart hatolni. Brodie még egy korty pálinkát kért és egy jószívű reporter előhozta az üveget. De a rendőrhivatalnok elkobozta a pálinkás üveget azzal az indokolással, hogy az ugró mostani állapotában nem bír el többet; minden esetre várni kell az orvosra s aztán ne jelenjen meg a fiú részegen a bíró előtt. Egyszerre Brodie jobb oldalához kapott és felkiáltott:

„Ó istenem, de fáj itt!”

Székre ült és szemei úgy forogtak, mintha haldokolt volna. Néhány másodperc múlva elállt a görcs meg a fájdalom és Brodie újra pálinkát kért. Egy második roham ugyanigy mult el. Végre megérkezett a kórházi orvos a hordágygyal. A vizsgálat kis zúzórást állapított meg a jobb mellen a váll alatt és néhány kék foltot, máskülönbén csak a rázkódás utóhatásai voltak észlelhetők, míg a belső szervek valamennyien épek maradtak. A vizsgálat után Brodie még több pálinkát kért.

Az ugrás magassága körülbelül százhusz láb volt.

OLLÓ.

Vitorlás versenyek a Fertő taván.

Sopron, augusztus 30.

A bécsi „Union-Yacht-Club” a Fertő taván Ruszt előtt f. évi 1886 szeptember 19-én tartandó vitorla serleg-versenyének propositióit beküldvén, van szerencsém azokat röviden a következőkben ismertetni.

A versenyben minden amateur vitorlás Yacht részt vehet. Indulás d. e. 11 órakor horgonyról kifeszített vitorlakkal. Pálya hossza 15 tengeri mft. (27,780 m.) háromszögben. Előnyőzés a hajók vízszinti hosszához, és

az „Ahoi“-féle versenyszabályok alapján leendő számítva, miért is a jelentkező Yachtok szeptember 18-án d. u. 2 órákor felméretnek. Nevezési zárhatárnap szeptember 5, tét 10 frt, zárhatárnap után 20 frt. Fel nem mért hajók kizárva. Kormányos csak amateur lehet. Magyar s német nyelven szerkesztett programok szept. 18-án fognak kiadni. A versenyt rendező „Union-Y.-C.“ évenként megrendezett vitorlás versenyekre tiszteletdíjul egy serleget tűz ki, melyet a nyertes Yacht a következő évben védelmezni köteles.

Nyeri ezenkívül az elsőnek érkező hajó a tétnek két harmadát, a második azok egy harmadát és végül a harmadik saját tétjét menti. Mindhárom vitorlás kap ezenkívül a cockpitjére egy kis vésett ezüst paizsot.

A verseny igen élénknek ígérkezik s mint értesültem, még hazánk legelső vizisport egyesületének, a Stefánia yacht-egyletnek köreiben is érdeklődést keltett.

Azonban igen nagy baj az, hogy a Fertő vize ez idén igen leapadt, úgy hogy mélyebb járatú versenyhajók, különösen déli, vagy még inkább nyugati szél támadása esetén, a zátonyra jutás veszélyének lehetnek kitéve. A mi vitorlásaink, s mint mondják még inkább a balatoni yachtok 1 méter sőt 1½ méter mélyjáratnál kevesebbel alig bírva, a víznek említett csekélyisége miatt a bécsi átlagosan laposfajú vitorlásokkal szemben tagadhatatlanul hátrányban vannak.

Az idő rövid, e bajon változtatni most már nem áll hatalmunkban s így bár nem nagy bizalommal, de a versenyen mégis 2-3 hajóval részt veszünk! Vajha jó eredményről értesíthetném mélyen tisztelt szerkesztő urat.

Kiváló tisztelettel stb.

KISS ÖDÖN.

A tornatanítás Magyarországi iskoláiban.

E rovatunkban a tornatanítás állapotát ismertetjük az ország összes tanintézetében, ezeknek évi „Értesítő“-i után.

A nagykorúsi ref. főgymnasiumban a tornát a lefolyt tanévben — mint az Ádám Gerson igazgató által szerkesztett Értesítőből kitűnik — Sebestyén Bálint elemi iskolai tanító s okl. tornamester tanította szép eredményrel. A testgyakorláshoz szükséges eszközök száma 104.

A szarvasi polgári leányiskolában a testgyakorlatot mint rendkívüli tantárgyat tanították Lehr Emma és Krecsmer Irén rendes tanítónők. A nyári időszakban az összes növendékeket egy csoportban tornáztatták. Az intézet igazgatója Moravesik Géza.

A fővárosi IX. kerületi polgári fiú-iskolában — mint a Fillinger Károly által jelesen összeállított évi értesítőből kitűnik — a tornát az I. A) osztályban Rapcsányi István s a többi osztályokban Porzsolt Jenő, a „Herkules“ szerkesztője tanították. A tornázásban kitűnt tanulók a „Herkules“ eddigi évfolyamaiból és a „Herkules-könyvtár“ kötetéből kaptak jutalmat.

Torna óra-rend.

(Tornakártyák.)

Gyakorlati példákban ismertetjük a következő sorokban a tornaanyagnak miként eszközzendő feldolgozását, illetőleg alkalmazását egy torna-évre órán-

ként. A gyakorlatok megválasztásánál, összetételénél és tervszerűen órákra osztásánál tekintet fordítunk arra, hogy lehetőleg minden főbb és czélszerű gyakorlat kellő időben elővétesse; hogy a könnyebben kivihető gyakorlatok megelőzzék a nehezebben végezhetőket; hogy egyetlen órában se legyen túlerősen működtetve egy bizonyos testrész, illetőleg, hogy minden alkalommal minden testrész megkapja a maga kellő munkáját. Tekintet lesz továbbá arra, hogy ez ú. n. „Tornakártyák“ kész óratervek gyanánt használtathassanak úgy az iskola-növendékek, valamint a kezdő és kevésbé kiképzett vagy gyenge testű felnőttek tornáztatásánál. Első sorban tehát az iskolai tornatanítóknak, másodsorban az előtornázóknak, harmadsorban pedig minden egyes tornásznak példákban és fokozatos rendben kézhez adatként röviden összefoglalva a tornagyakorlatok főbbjei és az alkalmazási módszer.

Kicsiben sokat akarván adni, és a könnyebb áttekinthetőség végett is, ezen tornakártyákban mellőztetik minden bővebb magyarázat. Azonban helyenként zárjelben (könyvdalt jelölő számmal) hivatkozás fog történni Porzsolt Lajosnak „A tornázás kézi könyve“ című művére, a hol az illető gyakorlatoknak bővebb leírása feltalálható. Mivel pedig P. L.-nak ez idézett könyve csak kezdő tornázók és népiskolák számára írott s mivel kevesebb gyakorlat véttetett ott fel, mint itt: ez oknál fogva lehetőleg magyarázó szavakkal fog megneveztetni itt több gyakorlat.

A vezérlési, előtornász-képzési-segítési dolgokat, illetőleg útmutatást ugyan ezen tornakártyák nem adnak, de e célból is hasznavehető P. L.-nak idézett könyve, legalább azon időig, míg végre meg fog iratni a közép és felső iskolák részletes gyakorlati tornakönyve.

Itt külön tornakártyák fognak iratni az egymástól nagyon eltérő korú és fejlettségű tornázók számára ú. m. a 6—10, 10—14, 14—16, 16—18 éveseknek más és más gyakorlatcsoportok vagy legalább másnemű összetételben. E szerint az iskola különféle osztályai a növendékek korának megfelelő külön tornakártyákat kapnak minden tornaórára. A felnőttekkel szemben tornász fejlettségi fok szerint szintén használhatók mind a 4 fokozatú tornakártyák, azonban szükséges lesz ott már több „ügyességi“ gyakorlatot több „erőgyakorlattal“ pótolni illetőleg helyettesíteni, mert a fősúly itt az iskola-növendékek tornáztatására fektetetik.

1-ső tornaóra.

A 6—14 éves növendékeknek: arcsorba sorakozás nagyság szerint, sornak beosztása 10—15-ös sorokra, csapatokra, csapatonként előre és vissza léptetés karfűzéssel, vigyázz, pihenj, alapállás. ¼ fordulatok, igazodások és fedezések gyakorlása főlegesen pár perczig. Azután ügyesség és erőpróbák, a csapattagok megfigyelésével; a nagy erő és ügyesség ellentéték kiegyenlítettnek áthelyezésekkel. Ilyen próbák csapatonként egyszerre végezve: egy lábon egyenes irányban szökdelés; leguggolás és felegyenesedés; kézujjakkal földérintés, térdek nyújtva; földön mellső fekvésben karokra támaszkodni, testet kinyújtani, jobb (b.) kezét felemelni, lebegni egy karra és lábujjakra támaszkodva; ülésben ujjakkal lábhegyet érintetni térdek kinyitva és zárva; távölt és magasat ugratni helyből. Mindezen próbák mintegy könnyűd gyakorlás eszközzendők, erőpontok nem jegyzendők, hanem azonnal áthelyezések tétessenek.

A 14—18 éveseknek szintén a fent irt bevezető gyakorlatok. Erő és ügyességi pontok jegyeztetnek: magasat és távölt ugratni helyből; korláton mellő fekvés-

sel karokra támaszkodva karhajlítás és nyújtás; nyújtó keresztrúdon függésben felhúzóadás és karnyújtás. Végül ideiglenes előtornászok kijelölése.

2-ik tornaóra

Valamennyi osztályban torna-statisztikai felvételek, segéd tanárok vagy mások alkalmazásával csapatonként jegyzésre. Testi nagyság- és súlymérések, mellkasbőség ki- és belégzéskor, felkarbőség hajlításakor, életidő, az első órában nyert erő és ügyességi pontok száma vagy a csapat száma, hova az illető beosztatott.

Különfélék.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 ft) sürgős beküldésére, hogy a lap expedíálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatiója a szerkesztőséghez (Lipót-utca 50.) intézendő.

A Fővárosi Vívó Clubnak m. hó 23-án kedves vendége volt. Hartl J. úr az ismeretes bécsi vívómester Szegedről való visszatéréseben meglátogatta a nevezett club helyiségeit, melyhez hasonló — az ő kezdeményezésére — ép most van Bécsben létesülőben. Hartl úr közel másfél óráig időzött a szép számmal jelen volt tagok közt, kiknek az egész idő alatt érdekes és tanulságos élményeiről sokat beszélt.

Egyebek közt, a jelenlevők nagy érdeklődése mellett fényesen kimutatta a monarchiánkban használt vívókard óriási előnyeit a kontinens többi vívófégyverei fölött, miközben a club helyiségeiben bőven rendelkezésre álló vívószerkek, mint fleuret-ek, schlagerek, degenek stb. segítségével szerfölött érdekes mutatványokkal lepte meg a clubtagokat. Hartl úr végezetül az ú. n. „osztrák-magyar“ kardot (így nevezi ő alkotmányos nyelven fégyverünket) e sport kedvelőinek melegen szívére kötötte, mint olyat, mely a vívás legkitünőbb és legcélszerűbb eszköze, és megígérte, hogy a tél folyamán több tanítványa kíséretében barátságos mérkőzésre betér a fővárosi Vívó Club hajlékába.

(H.)

A „Hunnia Velocipéd Club“ első házi versenyét saját versenypályáján (Budai polgári lövölde) aug. 25-én délután 4 órakor tartotta meg; Érczhegyi Ferencz, Kosztovits László s ifj. Rémy Róbert tagokból álló versenybizottság alatt. A verseny lefolyása a következő volt:

I. Kezdők versenye, táv 1000 méter, a „H. V. C.“ tagjai számára, kik 1885-ben kezdték meg a velocipedézést, 2 tiszteletdíj; neveztek: Fassberger József, Moser Sándor, Latzkovits Gyula. Mind a három indult, Fassberger József első, $\frac{3}{4}$ körrel előzte meg Latzkovits Gyula másodikát.

II. Hölgyek díja, táv 2000 méter, nyitva a H. V. C. tagjai számára. 1-sőnek hölgyek díja, neveztek: Fassberger József, Mondok József, Rémy Zsigmond, ifj. Rémy Róbert, Vuits István. Indult Fassberger, Vuits, Mondok; Vuits szépen győzött; második Fassberger.

III. „Rémy-díj“, biztonsági gépek versenye, táv 3000 méter, nyitva a H. V. C. tagjai számára. 1-ső és 2-diknak tisztelet díj; neveztek: Latzkovits Gyula, Rémy Zsigmond, Szathmáry Agamal Oszkár, Vuits István. Indult: Latzkovits Gyula, Rémy Zsigmond, Szathmáry Oszkár. Rémy Zsigmond szép nyugodt hajtással győzte le Szathmáryt ki teljes erőmegfeszítéssel akarta a győzelmet magáévé tenni.

IV. Síkfutás, táv 500 méter (nyílt verseny). 1-sőnek babérkoszorú. 10-en neveztek, csak Sándor és Rémy Zsigmond indult; Rémy Zs. az előbbi versenyen túlságosan kifáradt, csak Sándort kísérte, ki a koszorút elnyerte.

V. Akadály-verseny (handicap), táv 1000 méter, nyitva a H. V. C. tagjai számára. 1-sőnek Mister Segomér díja, 2-diknak tisztelet ajándék; neveztek: Mondok József, Moser Sándor, Vuits István. Moser Sándor 150 m., Mondok 50 m. tételnyit kapott Vuits Istvántól. Vuits szép ugrásaival és gyors menésével legyőzte ellenfeleit könnyedén.

VI. Lassu-verseny, táv 50 méter. Utolsó beérkezőnek tiszteletdíj, nyílt verseny. Indult: Mondok József, Vuits István. Mondok érkezett be utolsónak és így a híres művelőpedistát legyőzte.

VII. Művelőpedézés. Vuits István mint a „Magyar Velocipéd Club“ tagja mutatta be páratlan ügyességét a velocipéden.

VIII. Rúdugrás, nyílt verseny; nevezés a helyszínén. Neveztek: Pozdech, Fassberger, Brosser. 1-ső Pozdech Gyula, kinek sikerült ugrásait a néző közönség lelkesen megtapsolta; 2-dik Fassberger, 3-dik Brosser.

A sikerült verseny után banquet volt, melyen mind a három velocipéd-egyesület képviselői jelen voltak.

A banquet alatt Spacson Zsigmond a „Magyar Velocipéd Club“, Sturm László a „Bp. Kerékpár Egyesület“ nevében köszönte meg a „H. V. C.“ szíves meghívását.

MOSER SÁNDOR,

a „H. V. C.“ titkára.

Az iskolai év kezdetével megkezdettük lapunkban azt a korábban megígért rovatot: a tornaórarendet, mely úgy a középiskolai mint az elemi iskolai tornatanárnak minden egyes tornaóra nézve teljes és részletes tanítási tervet ad kezébe, úgy hogy a gyakorlatok összeválogatásával sohasem kell ezen túl bajlódni, mert a heti rendes két tornaóra lapunk minden száma közöl az egész éven át ily útmutatást.

Tornaünnepély a zugligetben. A múlt héten fiatal gyermekek versenyekkel összekötött tornaünnepélyt rendeztek a zugligetben. A tornázást — mint értesülünk — Magvassy Mihály tornatanár vezette; közelebbi részletek azonban nem kerültek napvilágra.

A Magyar Velocipéd Club régi helyiségét az Andrassy-úton feladja és egy igen díszes belvárosi termet vesz ki, melyben a tagok különösen a vívást fogják gyakorolni. E tárgyban közelebb választmányi ülést tartanak.

Biztonsági velocipéd az úgynevezett „Kenguru“ a legalkalmasabb gép a magyarországi utakra. Egy ilyen alig használt velocipéd eladó és a közvetítést szívességből elvállalta szerkesztőségünk. A gépnek minden kereke

golyós szerkezetű. (Villman-féle golyó tár.) A gép ára felette jutányos.

Fiuméből Abbaziába uszott. Fiuméből írják: Sottak Gyula kassai illetőségű magyar ember m. hó 15-én, vasárnap Fiuméből átszott Abbaziába. Délután 2 órakor indult az Adamich-molótól és daczára annak, hogy a tenger estefelé meglehetősen erősen hullámozott, este háromnegyed 8-kor legjobb kondícióban érkezett meg Abbaziába. Itt azonban a kolera-vesztegzár miatt nem szállhatott a partra, hanem csak egy csónakba, mely

AIGNER LAJOS könyvkereskedésében

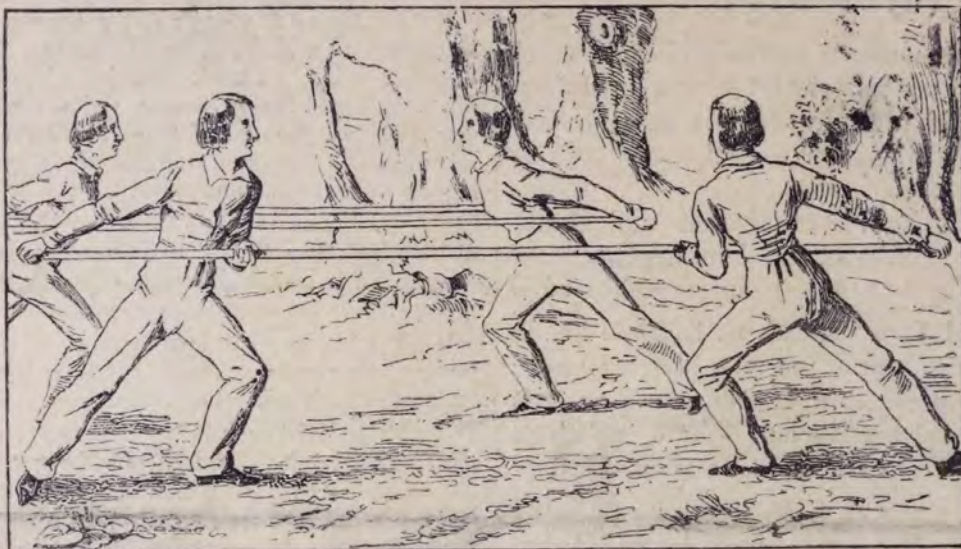
(Budapest, vázei-utca 1.)

előfizethetni a „HERKULES“

testgyakorlati képes hetilapra.

Negyedévre 2 frt.

A „Herkules“ testgyakorlati közlöny az egyetlen magyar képes hetilap, mely a testgyakorlatok és testedző

aztán visszazállította Fiuméba. A derék úszó foglalkozására nézve különben péklegény, kinek a tenger hullámain kívül még azzal az eshetőséggel is számolnia kellett, hogy valamely czápa úgy elnyeli mint egy vajaskiflit.

A Niagara zuhatagon csónakáztak át aug. 8-án egy torpedó alakú ladikban Poth és Harlett hajósok. A ladik, vagy jobban mondva hordó, fenyőfából készült, tíz láb hosszú és 2 láb átmérőjű volt. Oldalán csavarral mozgatható kormányt helyeztek el, Tetejére apró ablakokat csináltak, s a levegőt vascőveken vezették be. A hordó a zuhatagban egy pillanatra eltűnt, de csakhamar felszínre vergődött. Az utasoknak nem történt semmi bajuk, bár az ár a járművet két ízben felfordította. A kormány czélszerűtlennek bizonyult. A csőveken víz nyomult a hordószerű csónakba, mely az utasokat egészen lueskosakká tette. Az utazásnak 10,000 emberből álló néző közönsége volt.

Herkules-naptár.

- Szept. 19. A bécsi „Union-Yacht-Club“ vitorlaversenye a Fertőn.
 „ 23. Nevezési zárnap a „Kolozsvári Athlétikai Club“ versenyekre.
 Október 3. A „Kolozsvári Athlétikai Club“ versenyei.
 „ 10. „ „ „ „ versenygyaloglása Kolozsvártól Deésig.
 „ 17. A Magyar Athlétikai Club őszi viadala Budap.

sport minden ágára kiterjed; ismeretterjesztő és mulattató czikkeket és képeket közöl a tornázás, atletika, csónakázás, úszás, velocipédezés, vívás, korcsolyázás, vitorlázás, kerékkorcsolyázás, ökölvívás, gyaloglás, birkózás, labdázás, női sport, testgyakorló játékok és sportversenyekről; nagy súlyt fektet az iskolai tornázásra, kiterjed a katonai testgyakorlatokra s kimerítő tudósításokat közöl a testgyakorló- és sport-egyletek működéséről.

Negyvennyolcz egyletnek hivatalos közlönye.

A közoktatásügyi miniszter rendeletileg ajánlotta az ország összes tanintézeteinek.

A „Herkules“ előbbi évfolyamaiból még néhány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő áron:

A „Herkules“ 1884-iki egész évfolyama bekötve	6 frt
„ „ 1885-iki „ „ „	8 „
„ „ 1886-iki félévi folyama „	4 „

Tartalom: Magyarország tanfőrfiaihoz! Porzolt Kálmántól. — A francia iskolai zászlóaljok háborúja. Voleurtól. — A Montblanc első megmászása. Dr. S. P. H.-tól. — Vívás törrel. Huszár Istvántól. — Torna-egylet egy tanintézetben. — Ugrás magasból. Öllőtől. — Vitorlás versenyek a Fertő taván. Kiss Ödöntől. — A tornatanítás Magyarországi iskoláiban. — Torna óra-rend. — Különfélék.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre . . . 4 frt.
Egész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos petitserert 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Lipót-utca
50. szám.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmmentlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES« VELOCIPÉD- ÉS CSÓNAK-EGYLET, AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁZI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI TORNA-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNA-EGYLET«, A »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, A »FERTŐI CSÓNAKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYŐRI CSÓNAKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB«, A »KUNSZENTMÁRTONI CSÓNAKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVAI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ENYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NEPTUN BUDAPESTI ÉVEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNAK-EGYLET«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNA-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁTORALJA-ÚJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁLGÓ-TARJÁNI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SELMECZI AKADEMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZABADKAI TORNA-EGYLET«, A »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZEGEDI CSÓNAKÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI TORNA-EGYLET«, A »SZÉKELY-ÚDVÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZÉKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET« S A TEMESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetekének.

Az iskolai zászlóaljak kérdéséhez.

(Levél a „Herkules“ szerkesztőjéhez.)

Budapest, szept. 10.

Rendkívül érdekes volt az az adalék, melyek a francia iskolai zászlóaljok állapotára vonatkozólag a „Herkules“ mult száma közölt, midőn ugyanis leírta, hogy az iskolai zászlóaljok valóságos háborút viselnek egymás ellen s együttvéve a rendőrség ellenében.

Mindenesetre az ily tárgyilagossá leleplezések nagy mérvben hozzá járulnak, hogy megtudjuk, mennyiben üdvös az iskolai zászlóaljok intézménye?

Tudvalevőleg Magyarországon is több ízben sürgették a katonai zászlóaljoknak iskoláinkban meghonosítását a testgyakorlati oktatás kiegészítésekép a katonai képzés céljából.

Legutóbb — ha jól emlékszem — a malaczkai tanítótestület határozta el Ardényi Dezső indítványára, hogy az iskolai zászlóaljoknak létesítése érdekében emlékiratokat küld a többi tanítótestületekhez, a közoktatásügyi ministerhez, sőt esetleg az országgyűléshez.

En részemről nem habozom annak kijelentésében, hogy a katonai zászlóaljok behozatalára a mi közoktatásügyünknek semmi szüksége sincs.

Minden közoktatásügyi törvényben és tantervben a testgyakorlati oktatás utasítása mellett ott van mindenütt „katonai gyakorlatok“, és tényleg tanuló ifjúságunk a tornatanárok által a katonai gyakorlatok elemeiben oktattatik is: s ez tökéletesen elég.

Arra, hogy egy meglehetősen kevéssé mivelt altiszt katona a tanári kar funkcióiban részt vegyen magának

s a tanulókat formális zászlóaljakra osztva a katonásdi játékokra oktassa: szükség nincs.

Sőt hogy mennyire káros következményekkel jár ez intézmény, azt épen a „Herkules“ előbb idézett cikke is bizonyítja; de föl lehetne még itt az ijesztő példák egész hosszú sorát hozni; s részemről csak azt említem föl, hogy Neully (Páristól nem messze) hatósága csak közelebb határozta el, hogy a községi iskolákban az iskolai zászlóaljakat eltörli, mert a tanulókat a korcsmázáshoz, dorbézoláshoz, dohányozáshoz, iváshoz s mindenféle kihágásokhoz szoktatja, a nélkül, hogy testi erősödését előmozdítaná.

KEREKES ENDRE,
tanár.

Egy testedző játék.

(Rókavadászat.)

Márczius 27-én rövid hír járta be a kolozsvári sajtót. Az volt benne megírva minden kommentár nélkül, hogy a „Kolozsvári Athletikai Club“ tagjai vasárnap délután róka-vadászatot tartanak Gyalu felé. A róka a tornavívó épülettől indul ki stb.

A közbizalom az üldözendő róka egyikének csekély személyemet jelölte meg.

Átérezve és méltányolva e nem mindennapi megtiszteltetés fontos voltát, igyekeztem mint az újságíró urak írni szokták, „a helyzet magaslatán“ a szükséges erélyt és buzgóságot kifejteni, s egy róka-hoz illő diplomáciai talentumokat érvényesíteni. A recognoscirungokat a városban már szombaton elkezdtem. Így tesz a „koma“ is, mielőtt egész nyugodtan tenné meg látogatását a házi állapotok mit sem sejtő szárnyas fajainál.

Kémszemlém alatt mulatságos megjegyzéseket hallottam. Többen nem tudták elképzelni, az athleták hogy bocsáthatják el a már hálóba került rókát a tornavívódánál, s falkát indítanak megfogására. Úthetik a nyomát annak, ha már egyszer elszabadul!

A Hungáriában egy társaság megjegyezte, hogy a rókáknak „Gebundene Marschroute”-ot adtak, s az útba eső községeken keresztül okvetlen Gyaluba kell hogy menjenek.

Mindez kérem, nem úgy volt. A propozíciók elismerték a rókák függetlenségét. Azok mehetek a merre tetszett. Különbösen érthetőbben beszélnek magok a propozíciók. Ime ide írom:

A róka-vadászat propozíciói.

(1886 márcz. 28-án.)

1. §. A rókák indulnak d. u. $\frac{1}{2}$ órákor a tornavívódától, hol előlegesen a tornatanárnál jelentkeznek, s az indulási időt feljegyeztetik. Félórával később a falka indul üldözésükre.

2. §. Az irányt a rókák Monostor felé veszik. A kalvária-dombtól kezdve útjokat papírszeletkéik eldobásával jelzik.

3. §. A falkának, a rókák indulásától számítva, két és fél órai idő engedtetik az az üldözésre. Ha ezen időn belül a kopók valamelyikének a rókák egyikét elfogni sikerül, díjul az Albert Károly művezető által felajánlt 2 buttellia rózsamálit nyeri. E határidő elteltével az üldözés megszűnik. A rókák a falkát bevárhatják s a kitűzött tiszteletdíj őket illeti meg.

4. §. A kopók egy közmegegyezéssel választandó falkanagy vezetése alatt mennek. Kötelesek ennek a nyomozásra vonatkozó utasításait teljesíteni.

5. §. E propozíciók úgy a rókák valamint a kopóknak indulás előtt felolvastatnak s betartása feletti ellenőrzés a falkanagyra bízatik, ki azokat (nem a kopókat) a zsebében magával viszi.

Kelt stb. Következnek az aláírások.

Egy óra 35 perczkor útnak eredtünk.

Ketten voltunk rókák. A kalváriától jelezve a nyomot a monostori erdő felé vezető gyalog útra tértünk. Az erdőt elkerültük. Az országútra nem akartunk letérni, mert ott messze el lehet látni. Hegyek és völgyeken bujkáltunk. A zöld sipkán innen két kőbánya van. A nyomot sürgőnyszalagdarabakkal jelezve, bementünk mindkettőbe. Jöjjenek majd utánunk. A cserjéken szántókon haladtunk tova. Sz.-Fenesen innen, útunkat mély medrű patak zárta el. Megkerültük, felkuszunk egy meredek hegyoldalon s egy ponton alkalmas helyet találva, átugortuk a patakot. Az átugrott hely megjelölésére papír lobogót akasztottunk egy kőénybokorra.

Közeledtünk a „leányvár”-hoz. Egyikünk jó hosszú útra cselet vetett a leányvár felé. Hadd keressék az igazi nyomot, elegenden vannak, elég szép időt kaptak hozzá.

Szász-Fenes házaitól jó távol huzódtunk. Porhanyó földön őszi vetésen haladtunk. Lábaik mélyen haladtak a puha földbe. Üldözőinknek ép ily fárasztó útjuk lesz. Az idő telt. A láthatáron a falkahad még nem látszik. Lépteinket gyorsítottuk. Cseleket vetni már okunk nem volt. Menekülésünket biztosra vettük. Mezőn játszó falusi gyerekek kezdtek követni. A papír szeleteket mohón szedtek fel. Kénytelenek voltunk lehetőleg apró darabkákat szórni, hogy legalább itt-ott maradjon belőle.

Szász-Fenest elhaladva, az üldözési időből csak 10 percz volt. A nap hevesen sütött, ajkaink kiszáradtak. Betértünk az útszéli kocsmába. Egy üveg bort adattunk magunknak. Savanyu volt. Ivó vízbe öntöttük s ezzel üdítettük fel magunkat. Negyed óra múlva kiálltunk az útra. A távolban, egyes sorban hűen követve a nyomot, jött az üldöző had. A kocsmá mellett híd kőpárkányára ültünk bevárni őket. Időtöltésből, két nem épen rút cigány leánnyal kártyát vettünk magunknak. Megjövendöltek ezek mindent. Útnak lesz. Levelet, pénzt kapunk. Egyik Tordáról kap feleséget, barnát, a másik már nem tudom honnan, nem tudom milyet stb. Nem hallgathattuk tovább a mulat, jövődöt. A csapat közeledett. A legelső fehér kendőt lobogtatott.

Számszerint tizenegyen voltak. Kettő darabig az országúton jött. A többi mindenütt a nyomon. A kőbányánál meg a leányvárnál kellett sokat spekulálniok. egyebütt pompásul igazodtak el.

Csupán az a malheurjük történt, hogy az országútról jól elől letért két kopót a hátul jövők véletlenül rókának vélték, s ucczu! utánuk, hogy elfogják. Ezek meg azt hitték, a hátul jövők igazi rókákat láttak s azért szaladnak, ők is futottak tehát, hogy ők föllehessék le a rókát.

Egy kis versenyfutás után tűnt csak ki a tévedés. Az óra egy negyedet mutatott ötre. Időnk még volt. Átrándultunk Szász-Lónára.

Bevonultunk a gyenge berendezésű vendéglőbe. A spiritus bűzü ivóteremből kiszállítottuk a nehéz tölgyfasztalt, padokat, s az udvaron telepedtünk le. A magunkkal hozott sültekből ozsonnáltunk. Egy lélek sem volt a falusiak közül a kocsmában. Letelepedésünk után azonban a jó falusiak eljöttek bámulni. Kört képeztek körülöttünk. Derék magyar emberek lakják a falut. Házaik rendezettek, csinosak. A legények szülasok, edzetek, egészségesek. A leányok arcza, mint a rózsza, piros. Feltűnően sok szép leányt láttunk közöttük. Rövid pihenés után bejártuk a falut. Itt-ott labdázta a felnőttek az úton. Másutt az öregebbek márjásztak a ház előtt.

A patakon áttett egy szál gerendán átbalansziorozva, elmentünk megnéztük a falusiak tánczát.

A legénység örömmel, feltűnő szívelyességgel fogadott. A szoba főhelyén, az ablak melletti padokon foglaltattak velünk helyet. A zene szólott. A legények s leányok a csárdásban kitétek magukért. Előbbiek nekünk is felajánlták hölgyeiket egy tánczra. Mikor kivonultunk, darabig elkísértek a falusiak s zenészek indulót huzva.

Azzal a tapasztalattal jöttünk el, hogy e falu népét a pálinka nem rontotta meg. Intelligenciájuk fejlett. Derék, lelkiismeretes lelkészük és tanítójuk lehet. Athletikai sétalépésben jöttünk visszafelé. Sz.-Fenesen voltunk, midőn alkonyodott.

Még 8 óra előtt beértünk Kolozsvárra. A kirándulók közül fáradtságot egy sem érzett. Mindenik örvendett, hogy a mulatságos róka-vadászatról el nem maradt.

RÓKA.

Nemzeti játékaink.

A régi idők lefolytak. Az öregek ködfátyolon keresztül látják a mulat, melyben életük az ifjúság zománczával volt bevonva, kedélyüket pedig ártalmatlan, üdítő multságok szöttek át a jókedv arany szálaival. Ez idők lefolytak. A mai ifjabb nemzedék átalánosságban any-

nyit tud még róluk, hogy — voltak. Részletekben pedig annyit, a mennyit a történelmi feljegyzések nyújtanak.

E feljegyzések a múltból csak ama dolgokat ismer-tetik, melyek általános befolyást gyakoroltak arra, hogy magyar legyen a mi szép kis hazánk. A részletek — oh! hisz azok oly mindennapi dolgok, a melyek nemzedékről-nemzedékre szállnak s a melyeknek feljegyzése, épen e szempontból, feleslegesnek látszott.

Daliás, testgyakorló időtöltésekben találta legfőbb örömet a nemes ifjú a legrégibb kortól egész az utóbbi század feléig.

Ártalmatlan, testgyakorló játékokkal tombolta ki az ifjúság hevét a nemzet mindkét nemes levő része úgy a felsőbb osztályban, valamint a föld népénél. Ez ártatlan időtöltések üzése az egészséges, romlatlan kedély szimbólumai voltak. E játékok ezerféle alakban válto-koztak. Voltak, eltűntek. Ma már talán csak az öregek tudnak róluk valamit regélui. Az ifjabb nemzedék, ha törekszik itthon ilyeneket meghonosítani, külföldi mun-kákból kénytelen kómpillálni jól-rosszul valamit.

Mert egy hirtelen jött áramlat elsöpörte ezeket. Elsöpörte úgy, hogy nyomuk is itt-ott elrejtve csak az emlékezetben maradt. A civilizáció jött. Ez hozott sok új dolgot, a mire semmi szükség sem volt s elsöpört oly dolgokat, a mik értékesek, becsesek voltak. Nemzeti tra-dícióink egy nagy részét eltemette. A mit ezek helyett átplántált, azok nem válhattak vérünkbe, mert meg-rontják azt.

Kártya, billard s a szerenese-játékok legkülönbö-zőbb nemői azok, a mik az eltompult érteket, a vize-nyössé vált vért némileg felfrissíteni képesek. Szenczációs újdon-ságok, ledér szindarabok, melyekben nincs tanúság, melyek csak az idegeket csiklandozzák, kedveltebbek a mai „civilizált” nemzedék előtt.

Ez a város képe. Hát a falu? Zajtalanul vonult be oda a civilizáció békés követe, a zsidó. Meguyítja az üzetét. Árulja a mérget. Olesón adja. Büfelejteti oda húzódik a föld népe. Lassan-lassan ott hagyja egészségét, ragyonát, munkakedvét s szóval mindenét, a mi csak életét kellemessé tehetné.

E pár tollvonással nem a kivételes, hanem az álta-lános állapotokat eseteltük. Kivételek — és fájdalom ma már csak kivételekről beszélhetünk — láthatók vá-ráson is, falun is.

Nálunk Kolozsvárt a művelt ifjak egy kis részének még van érke az egészséges testgyakorló időtöltések iránt. Ezek a K. A. C.-ban csoportosulnak. Vívnek, lab-dáznak, súlyokkal dobálnak, futnak, gerelyt hajtanak, boxolnak, birkóznak, játszik azokat a különböző játéko-kat s üzik azokat a testgyakorlatokat, a melyekre a kár-tya-á-rtal mellett megvirradó fiatalság kicsinyléssel tekint, s a melyek iránt a divat majmai oly szent borzalom-mal viseltetnek, hogy azt vélik, miszerint ezek üzésével a club (melynek esetleg ők is tagjai) tekintélye csorbát szenved.

Kivételeket a föld népénél a falukon is láthatunk. A tavaszi idő alatt vagy csupán gyaloglási szempontból, vagy a falva-vadászat kedvéért Kolozsvár környékét be-jártuk meglehetősen távolra. A népelettel megismerkedni volt alkalmunk. És erre a tavaszi idő legalkalmasabb. Láttunk rendezett falukat csinos házakkal, egészséges, eleterős, jólétre mutató lakosokkal. És a lakosokat hol láttuk? Kint a szabadban (vasárnapi idő lévén) labdázva s egyéb erkölcsnemesítő időtöltésekkel töltve a nyugalom napját.

De láttunk rozszant viskókból álló falvakat is, me-lyekben a nyomor kétségbeejtő színben tárult elénk. Láttuk a gyermekeket az utcán meztelen, éhesen sza-ladgálni, s a felnőtteket beesett arcokkal, buta, vad te-kintettel nagy csoportban körülveve azt az épületet, hol egyedüli szórakozásukat találják, a koresmát. A szánalom érzete fogott el bennünket.

A mit még tapasztaltunk, az abból áll, hogy a magyar ajkú közösségek lakói kevésbé vannak demorali-zálva a pálinka által s csakis ezek találhatnak még kedvet a vidám társas játékok üzésében.

Azonban ne gondoljuk azt, hogy a pálinka és más efféle eszközök csak nálunk, a bércezes kis hazarészben demoralizálják a népet. A demoralizációnak még siral-masabb jelei észlelhetők a haza másik részében. Nálunk legalább a magyar nép még nem veszítette el mindenütt érzékét az ártatlanul szórakoztató időtöltések iránt. Ezek unalomból nem mennek a koresmába.

Nekünk már nemzeti szempontból is kötelességünk arra törekedni, hogy a népet megóvjuk az anyagi és erkölcsi süllyedéstől, hogy példát adjunk és módot nyujt-sunk az erkölcsnemesítő időtöltések kedvelésére.

Tapasztalhatjuk azt, hogy a nép a művelt osztályt igyekszik jó és rosszban utánozni.

Ha az fölemelkedni törekszik, ez követi; ha az süllyed, ez mélyebben merül a mocárba.

Dr. Baintner Hugó, a K. Athletikai Club alelnöke helyesen írta körül egy cikkében, hogy „a club az egy-szerű egészséges testgyakorlatot a társas élet tényező-jévé igyekszik tenni, a nemzet erkölcsébe becsépegtetni, felhasználva egyrészt a kivesző régi tradíciókat, és assi-milálva, a mit idegen népektől tanultunk. Egyrészt a sport ősi nemes fajai mellé akar sorakozni, másrészt pedig leszállni a föld népéhez, azt a régi népies játékok megőrzésére és fejlesztésére buzdítva, és segítve azt élet-halálharcában, melyet a pálinkával, uzsorával és a de-moralizáció egyéb nemeivel — miként látjuk — már-már hanyatló erővel vív.”

A testedző játékok üzése a művelt osztálynak a phisikai erejét fejleszti. Az anyagi erőt igénylő munká-val foglalkozó népnek pedig erkölcsére hat nemesítőleg. A hatás itt is, ott is jótékony befolyású. Azért nagyon kíváncsatos volna a már-már feledésbe menő s igen számos nemzeti játékaink összegyűjtése és megkedveltetése. A K. A. C. irodalmi szakosztálya feladatául tűzte ki a nem-zeti játékaink összegyűjtését és népszerűsítését. Azon-ban a saját szűk körében ezt nem teheti. Anyagra van szüksége. És azt bércezes hazarészünk különböző vidékei-nek tollforgató egyénei szolgáltatathatják. Miután sokan vannak, kiknek ily játékok s testgyakorlatok menete még élénk emlékezetében van, a Club irodalmi osztálya fel-kéri, írják le azokat s küldjék be a Clubnak. A leírás lehet bármily egyszerű.

Az esetleges átdolgozást — ha ennek szük-sége egyáltalán fennforog — a szakosztály magára vállalja.

E gyakorlatok s játékok ismertetni fognak lap-jainkban s összegyűjtetnek a „Herkules” című test-gyakorlati közlönyben, a Club hivatalos lapjában. S ha e nemzeti kincsünk nagyobb része együtt lesz, a Club módját ejti, hogy ezek mindenki részére könnyen hozzá-férhetővé tétessenek.

KUSZKÓ ISTVÁN,

a „K. A. C. titkára.

Különböző csónakok szerkezete.

(Képekkel.)

Jó szolgálatot véltünk tenni, ha a használatban levő csónakneveket egymásután sikerült képekben bemutatjuk, mert hiszen ez irányban is oly nagy haladást tett az egész világon az ipar, hogy minden szükségletnek megfelelő alkalmas csónakokat gyártanak.

Az egyetlen bordából készült versenycsónaktól a kirándulási ladikokig a csónakfajok egész hosszú sora van, melyek közül ezuttal háromat mutatunk be sikerült képekben: a canoe-t (vagy sandolint), a mentő csónakot és a vitorlás csónakot evezésre elkészítve.

Nálunk Magyarországon a csónakoknak még néhány faja ismeretlen, de azok, melyek ismeretesek, sem örvendenek valami nagy használatnak.

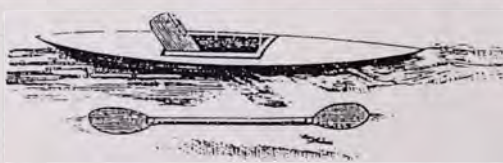
Mulató helyeink kis tavaiban csak a lapos fenekű facsónakok, a sandolinok is és a formátlan bádóg-csónakok vannak használatban s a finomabb csónakfajok csupán a regatta-clubokban találhatók.

Iskoláink a csónakot jóformán egyáltalán nem ismerik, pedig a testgyakorlati oktatás kitűnő kiegészítő része a csónakúzás!

Canoe.

A canoe-sport nálunk sokkal kisebb kedveltségnek örvend, mint megérdemelné; mert a canoe a legélvezetesebb sportmulatságok eszközlésére képes. Egyetlen ember foglalván benne helyet, egyetlen evezővel mozgatja a csónakot, még pedig abban az irányban a merre az evező tekintete néz.

A canoe és evezőjének rajza eléggé magyarázzák

az egésznek igen egyszerű szerkezetét. A csónak eleje és hátulso része is be van földve, hogy a hullámok ne csaphassanak be s középtűt csupán annyi hely van földetlenül hagyva, a mennyire az evezősnek a leüléshez szüksége van.

A mi kirándulásokra s hosszabb utazásokra is kiváló előnyt ad a canoe-nak, az, hogy a csónak a csónakázó tekintete irányában halad s így a sportsman nem kénytelen minduntalan hátra tekintgetni, mint más csónaknál, hogy nem ütközik-e ladikja valamibe? S ezenkívül a tájék szépségeiben háborítlanul gyönyörködhetik az evezős.

A canoe hossza átlag 14—15 láb, szélessége 26—28 hüvelyk, mélysége 9—12 hüvelyk.

Mentő-csónak.

A különös szerkezetű mentő-csónak, melyet itt bemutatunk, kiváltképen viharos tavakra, mint a Balaton, és tengerekre van szánva.

Négy evezősnek van hely s egy kormányosnak, ezenkívül azonban természetesen több hely van a megmentendők számára.

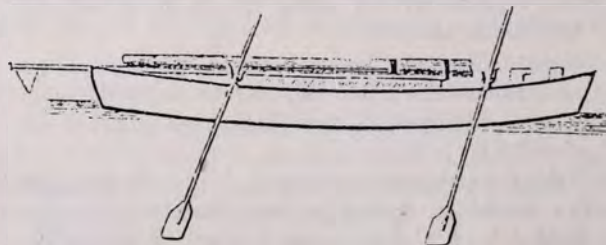
Képünk a mentő-csónakot távlatban is s hossz- és kereszt-metszetben is közli, így tehát sok magyarázatra szükség nincs is.

A mi az ábrán A A betűkkel van jelelve, az légtüres tér, melybe víz sem hatolhat, s arra szolgál, hogy a csónakot a vízen tartsa. Ugyane célra szolgálnak a B B betűkkel jelelt parafa tokok is. A C egy mentő öv s D villamos mentőkészülék.

Vitorlás Yacht evezésre készen.

A laikusok között régen tartja magát az a vélemény, hogy a vitorlás yacht nem használható evezésre, s így ha szélesend van, egyáltalán hasznavehetetlen.

Talán fölösleges is e téves vélemény ezáfolgatásába mélyedni, a mennyiben minden sportsman, még a „szárazföldi” is, jól tudja, hogy minden vitorlás csónakot annyira le lehet szerelni, hogy evezésre ép oly alkalmas mint más csónak.

Képünkön egy vitorlás yachtot mutatunk be, mely már teljesen be van az evezésre rendezve. A vitorlák összegöngyölve fekszenek a csónak közepén, a lefektetett főárbóczhoz erősítve, a csónak oldalára a villák be vannak tűzve s ezekbe az evezők kirakva: készen az evezéshez.

Sok yachtot vásárlanak ugyan egyesek, a melynél az evezőkészletek hiányzanak, de ez mindig igen káros és esetleg veszedelmes megtakarítás, mert a vitorlás mindig jöhet oly körülmények közé, midőn csak is az evezők segítségével mentheti meg magát.

SZENTIVÁNYI GEZA.

Athleta viadal Budapesten.

(Versenyfeltételek.)

A magyar atletikai club folyó év október 17-én megtartandó őszi viadalának propositióit már megállapította. A propositiók a következők:

I. *Távolság verseny.* (Nyíltverseny.) Részt vehet minden magyar testgyakorló és sportegylet gentleman műkedvelő tagja. Győztes, ki 30 perc alatt legnagyobb utat hagy hátra. Elsőnek egyleti ezüst-érem és tiszteletdíj, másodiknak bronzérem. Az ezüst-érem azonban csak azon esetben adatik ki, ha a győztes a kiszabott idő alatt legalább 7000 métert tesz meg. Tiszteletdíj csak azon esetben adatik ki, ha három versenyző indul.

II. *Sikfutás.* (Esterházy-díj.) (Zártverseny.) Táv. 91·3 m. Díjak: Elsőnek a club ezüst érme, ha a távot 11 mp. alatt futja meg és Esterházy Mihály gr., a „M. A. C.” alapító tagja által felajánlott tiszteletdíj; másodiknak, ha a távot a kitűzött időn belül befutja, bronz-érem.

III. *Vasparipa.* (Nyíltverseny.) Részt vehet minden magyar testgyakorló és sportegyesület gentleman műkedvelő tagja. Távolság 3218 méter. Díjak: elsőnek tiszteletdíj és a club ezüst-érme, másodiknak bronz-érem. Az érmek csak azon esetben adatnak ki, ha a táv 7 percznyi időn belül futtatott meg. A tiszteletdíj időre való tekintet nélkül kiadatik, ha legalább 4 versenyző indul.

IV. *Bajnoki távugrás.* (Második vetélkedés.) (Zártverseny.) A bajnoki mértéket 570 ctm. távolságnak átugrása képezi. Ha a legnagyobbat ugró is ezen alul marad, akkor ez nem bajnoki, hanem csak egyszerű versenynek tekintetik. Díjak: a) győztes, ha a bajnoki mértéket elérte, a club ezüst-érmét s a bajnokjelöltséget nyeri illetőleg megtartja s reá nézve a „M. A. C.” bajnoki szabályai kötelezők. A második győzelemért a club ezüst-érmét, a harmadik győzelemért állami aranyérmet, serleget és bajnoki címet nyer; b) 538 cm. távolságnak átugrása a „M. A. C.” ezüst-érmével; c) 507 cm. távolságnak átugrása pedig bronz-éremmel díjazatik. Ezen alul nincs díjazás. Minden vetélkedő, — a próbaugráson kívül — három ugrást tehet: a próbaugrás azonban nem kötelező és nem számít. Előre esés az ugrásban jó, visszabukásnál az ugrás nem számít. Három ugrás közül a legjobb számíttatik. Védő: Bogdány Ferencz.

V. *Súlydobás magasba.* (Zártverseny.) Súly 12 kgr. Minden versenyzőnek minden magasságnál 1 javítódobás engedtetik. Ki ugyanazon magasságban a nádat kétszer ledobja, eláll. A verseny 2 m. táv. és 8 m. magasságnál kezdődik. Győztes az, ki a súlyt legmagasabbra dobja. A dobás ugró-deszkáról történik. A ki a deszkáról dobás közben vagy utána előrelép, ezt a dobást elveszti. (Ismétlés esetén eláll.) Elsőnek ezüst-érem és másodiknak bronz-érem.

VI. *Magas ugrás.* (Nyíltverseny.) Részt vehet minden magyar testgyakorló és sportegylet műkedvelő tagja. Az iram tetszés szerinti, az elugrás a deszkáról történik (melynek magassága az eredményből levonatik.) A deszka távolsága az átugrandó nádtól 1·20 ctm. A ki a nádat ugyanegy magasságban kétszer leüti, vagy talpával sodorja, vagy ugyanazon magasság átugrásánál kétszer leesik, eláll. Egyenlő legmagasabb ugrás esetében a versenyzők kíváratára 1·50 ctm. magasságnál a verseny újra kezdődik. Első egyl. ezüst-érmet, a második bronz-érmet nyer.

VII. *Nagy vasparipa verseny.* (Bicycle.) (Nyíltverseny.) Részt vehet minden magyar testgyakorló és sportegyesület gentleman műkedvelő tagja. Távolság 6436 méter, idő 14 percz. Első díj tiszteletdíj és a club ezüst-

érme, másodiknak bronz-érem. Az érmek csak azon esetre adatnak ki, ha a táv a kitűzött időn belül futtatott be.

VIII. *Akadály verseny.* (Zártverseny.) Távolság 150 méter 3 akadálylyal: a) 4 méter széles árok, b) 3 méter széles sövény és c) 1 m. árok, 1½ m. széles és 1 m. magas fal, 1 méter széles árok. Minden akadály tisztán átugrandó. Falra lépés vagy árokba esés (árokjelzés esetén, árokba lépés) versenyzőt disqualifikálja. Díjak: első beérkezőnek ezüst-érem, másodiknak bronz-érem.

IX. *Vasparipa műverseny.* (Nyíltverseny.) Részt vehet minden magyar testgyakorló és sportegylet gentleman műkedvelő tagja. Távolság 150 méter. Győztes, ki utolsónak érkezik be. Díjak: elsőnek ezüst-, másodiknak bronz-érem, ha legalább hárman indulnak.

X. *Gátverseny.* (Zártverseny.) Távolság 320 m., 10 gáttal, 85 cm. magassággal. Díjak: elsőnek egyleti ezüst-, második bronz-érem.

XI. *Vigasverseny.* Versenyezhetnek mindazok, kik a viadal napján első díjat nem nyertek. Nevezés a helyszínén az egylet titkáranál. Távolság: 200 méter. Első beérkezőnek a „M. A. C.” tagjai által felajánlott tiszteletdíj.

A nevezések, melyeknek az illető verseny megjelölésén kívül — tartalmazniok kell még a versenyző vezeték- és keresztnévét, polgári állását, lakhelyét és versenyszíneit — a kitűzött határidőn belül, írásbelileg, zárt borítékban, a melyen, hogy nevezést tartalmaz, megjegyzendő, — a tét csatolása mellett, — a M. A. C. titkárságához Budapesten (Vámház-körut 11. sz. I. 9.) adandók be. Nyíltversenyeknél a tét 3 frt, bánat 2 frt. Zártversenyeknél nincs se tét, se bánat. A versenypropositiókban nem szabályozott kérdésekre nézve a M. A. C. általános szabályai irányadók. A viadal bármely időben is megtartatik. A versenyeken totalizateur fog működni.

A régi rómaiak nyilvános játékaikról.

Irta: VARJU JÁNOS.

(Folytatás.)

Czifra szalagokkal és aranyos övvel ékesítvék e vadak. És mintha csak kicsiny ölebek volnának, a nyakukra kötött színes szalagok segítségével engedik magukat idestova ránczigáltatni. Zugó tapsvihar és kendőlobogtatás jutalmazza e vakmerő kísérleteket.

És ime, a meglepetés még mindig fokozódik. A császár előtt magukat mélyen meghajító vezetőik intésére első lábaikra térdelnek a fenevadak s hódolatuk jeléül fejeiket rázzák.

Leírhatatlan az izgatottság, mely elfogja a közönséget e látványokra. Mindenki látni igyekszik e csodaszerű dolgot. Ezrével tódulnak be a kíváncsi látnivágyók, egymást szinte agyonnyomják az emberek.

Félelmetes oroszán kis ebbel játszadozik. Otromba elefántok fuvola hangjai mellett táncmozdulatokat tesznek. Tigris és párducz szelíd macskaként enyelegnek egymással.

Újabb meglepetés. A szelideknek ismert állatok vezettetnek elő, hogy természetökkel ellenkező küzdelmekre ingereltessenek. A félénknek ismert szarvasok és zergék dühösen rontanak egymásra és szarvaikkal halálra sebzik egymást. A levegőben darvak csoportja kereng és betanított saskeselyűkkel barátságosan megférnek.

A rendkívüliségekre véres, izgató látványok következnek. A szelídített állatok elvezetése után kiéheztetik

fenevadakat bocsátanak az arenára. Ordító oroszlánok, kitéhezett medvék és tigrisek, vérszomjas hyenák, felbőszített bikák vadul száguldó csoportja képez idegrázkódtató látványt. De ez még mind nem elég. A véres küzdelmek iszonyatában gyönyörködni vágyók féktelen ordítása a gladiatoroknak és halálra ítéltnek vad állatok elé dobását követeli. Néhány száz gladiator és elítélt gonosztevő kiáll a küzdőterre, ki egy szál karddal, ki egy-egy eleshegyű dárdával fölfegyverezve. A bőszült állatoknak útját állják. Rettentő kép tárul elénk! Néhány ügyesebb gladiatornak sikerül áldozatát jól irányított döfessel, iszonyú ütessel vagy hálójával ártalmatlanná tenni, de a legtöbben maguk lesznek áldozatokká. Véres holttestek, melyeket undokul marcangolnak szét a fenevadak s a patakként ömlő vért nyaldosó hyenák oly undorító látványt nyújtanak, melytől a jobb érzésű rómaiakkal mi is iszonyattal fordulunk el, kénytelenek lévén ezen erkölcsi vadság fölött a lelkünk mélyében támadt felháborodásnak elítélőleg adni kifejezést.

*

„Mucius Scaevola önfeláldozása!” — hangzik szerte-szét a tömegben a következő látványosság czíme. A vadállatok ketreczeikbe visszahajszoltattak. A kiömlő vért rabszolgák lapátolták föl s kitakarították. Az arena szökőkutai emeletnyi magasságra szökellenek föl és hűs illatos vizet csobogtatnak alá a küzdőter homokjára. A közönségre a kifeszített ponyvákrol *) szintén illatos, hűs vizet permeteztetnek alá, hogy felfrissüljön. Az eddig fojtó, poros lég üde és tiszta lesz. Új kedvet kap mindenki a még látnivalókra.

Díszes, biboros fővezéri sátorot ütnek föl a Hercules-szobor tövében. Körülötte több apró sátor. A fővezéri sátor nyílt elő részében trónszerű emelvény van a Porsennát ábrázoló gladiator számára. A sátor előtt egy oltár áldozatlángja lobog. Következik a történeti hűséggel előadandó jelenet.

Porsenna, Clusium királya, teljes fejedelmi díszben jelenik meg nagy kíséretével. A fővezéri sátorban a király és egyik díszesen öltözött vezére foglalnak helyet, fejeiken babérkoszorúval. A vezérnek öltöztetett rabszolga jelen esetben egy halálra ítélt gonosztevő.

A táborban sürgés-forgás van. Most osztják ki a katonák zsoldját. A háttérben egy gyanús kinézésű katona álalkodik, ruhája alatt valamit rejteget. Fegyver nem látható nála, mert a többi is fegyvertelen. Senki sem ügyel rá az általános zajban.

Egy pillanat alatt a fővezéri sátor emelvényén terem és jobb kezében magasra tartott törét markolatig döfi áldozatának, a fővezért ábrázoló rabszolgának, szívébe. Néhány hörgés után kiszenvéd az áldozat. Most mindenfelől megragadják a gyilkost és iszonyú ordítással szétmarcangolni akarják. De Porsenna int. Néma csend leszen. A fejedelem tudni kívánja a gyilkos kilétét és tettének okát. A gyilkos történeti hűséggel mondja el C. Mucius hősi szavait, hogy ő római polgár s Róma ellenét, Porsennát, akarván megölni, sajnálja, hogy tévedett s a király helyett a vezért ölte meg.

A haragra lobbant király tűzhalállal fenyegeti Muciust. Ez, hogy megmutassa, mennyire megveti a halált, önként rohan az áldozati oltár lángjához s jobb karját a lángok között félig elperzseli s ha vissza nem

tartják, porrá égeti. Egy sziszszénés, egy jajszó sem lesz árulója a rettentő fájdalomnak, melyet az elítélt rabszolga érez. Szinte büszkén hordozza szét tekintetét az ujjongó, tapsoló és tomboló nézők nagy tömegén, mosolyogva állván a ráhulló virágzapor között.

A király e látványra megdöbbenve ad kegyelmet Muciusnak, kit ezután már méltán Scaevola (balkezű) melléknévvel illethetnek. A félkezű Mucius végül, mintegy hálából a megkegyelmezésért, fölfedezi a királynak, hogy még háromszáz ifjú esküdött össze élete ellen, s minden percz halált hozhat fejére, ha rögtön el nem hagyja Róma területét. A király és serege a koholmánytól megrettenve távoznak küzdőtérrel. A diadalmas Mucius Scaevola pedig, a tényleg elítélt rabszolga, a nép örömrivalgása közt térdre hullva fogadja a császártól a — most már valóságos — megkegyelmezést. (Folyt. köv.)

A tornatanítás Magyarország iskolaiban.

E rovatunkban a tornatanítás állapotát ismertetjük az ország összes tanintézteiben, ezeknek évi „Értesítő”-i után.

Az aradi kir. főgymnasiummal összekapcsolt áll. főreáliskolánál, mint a Kuncz Elek igazgató által gonddal szerkesztett évi értesítőből kitűnik — a tornatanítás nemcsak hogy kitágult, hanem igen dícséretre méltó volt, a mi Nagy Sándornak, a jeles tornatanárnak érdeme. A tervet igen ügyesen állította össze Nagy Sándor, úgy, hogy érdekesnek tartjuk egész terjedelmében közölni:

A gymnasium és reáliskola I—IV. osztályában: a szabadgyakorlatoknak különféle nemei, u. m.: fej-, váll-, kéz-, törzs- és lábgyakorlatok. Összetett s vegyesgyakorlatoknak pontos véghezvitele, a lassú-, közönséges- és gyorsütem fölhasználásával; tornajátékok. Rendgyakorlatok: igazodások, sorbontások, testfordulatok, fejlődések, menet arc- és oldalsorban; fejvetések; negyed-, fél- és egész kanyarodás négyes-, nyolczas- stb. sorokkal. A szereken való gyakorlatoknak egyes alakjai változatos és fokozatos rendben s különös tekintettel a test egyenletes és minden oldalú fejlődésére gyakoroltattak.

A gymnasium és reáliskola V—VIII. osztályában: a szabadgyakorlatoknak nagyobb méretű folytatása; társas szabadgyakorlatok; vegyes- és mű-szabad gyakorlatok; birkózások; tornajátékok. Rendgyakorlatok: az egyes- és kettősrend képzése, szakadozás sorba és rendbe és viszontfejlődés; szakaszképzés; különféle menetirányok, kanyarodások (helyben és menetközben); testfordulatok, fejvetések stb. kiváló tekintettel a katonai rendgyakorlatokra. A szerygyakorlatok oly módon tanítottak, hogy a növendékek minden órában két szernél tornáztak és pedig függő- vagy támaszkodó helyzetben, különös figyelemmel arra, hogy a felső és alsótest egyaránt fejlődjék, a feszítő- és hajlító izmok, szóval az egész test izomcsoportjai egyenlően működésbe hozassanak, szigorúan megtartván a fokozatos módszertani és élettani szabályokat. Ezeken kívül az előtornázók hetenkint egy-egy külön órában részesültek, melyben a tornakártyáknak (az egyes gyakorlatok nevei és alakjai) helyes alkalmazását és értelmezését, valamint a segítségadásnak módját tanulták. A VIII-ik osztálynak néhány órán előadatott még a torna-elméletből a testgyakorlás történelmi kifejlődése, nevezetesen: a görögök és rómaiak torná-

*) Valamint a circus, úgy az amphitheatrum is teljesen fedetlen volt. Férfiak széles karimájú kalapokkal, nők ernyőkkel fogták fel a nap szúró sugarait.

szata, a középkori lovagtornászat és az újkor tornászata. A különféle tornarendszerek. A tornászat faja és célja!

Torna óra-rend.

(Tornakártyák.)

A zárjelek közé tett számok azon oldalt jelölik meg, a melyen a Porzsolt Lajos „Tornázás kézikönyvében” az illető gyakorlat bővebb leírása feltalálható.

3-ik tornaóra.

A 6—14 éves növ.: két arcszor 8 lépés sor-közzel, 4-es beosztás, jobbra át, 4-es sorokba kisorakozás az egyesek bal oldala mellé, kézfogással balra sornyitás, balra arcz (78 és 83). Karkulesolás mellre, törzshajlítás előre és hátra, karkulesolás derékre, törzshajlítás oldalt (89), karok le, karemelés előre, ugyanaz oldalt (93), kéztapsolás test előtt és mögött ütemszóra; kezek csípőre, térdemelés, szögállás, lábemelés (91), kis leguggolás, kezeket lökéshez mell elé, karlökés előre, fejfölé, oldalt és le (95). Jobbra át, előre arcz, balra át, előre arcz, hátra arcz, előre arcz, hátra arcz, vállfogásig előre sorzárás, kezek le, besorakozni egy nagy sorba az 1-sek jobb oldala mellé, előre arcz, pihenj. Ugrás deszkáról, mérecek és pálcza használata nélkül: helyből alapugrás, lépő állásból ugrások fordulat nélkül, egy előugrás a deszkára, fel páros lábra és onnét el, 3 előlépés után egy lábbal elugrás, 3 futólépés után elugrás bal (jobb) lábbal; 6 lépés távolról futás a deszkára és onnét le tovább vissza kanyarodva helyre; futással deszkára bal (jobb) láb dobant és leugrás páros lábra; futás és ugrás páronként (147—152). Megjegyzendő, hogy magas- és távugrás most még nem gyakoroltatik, hanem a szabatos kis ugrások. Fekvéssel karra támaszkodások: két nagy sorban jobbról kezdve minden második lépjen ki 4 lépést előre; guggolás földre támaszkodással, hátra léptetni a lábakat, lebegni lábujjakon karokkal támaszban, visszalépkedni, felegyenesedni, u. e. előre léptetéssel hátul támaszkodással, ugyanez mellső és hátsó fekvéssel támaszkodásokba jutni, de nem a lábagnak, hanem a kezeknek a tovább léptetésével (142 és 143), közben pihentetések, amott térdre-, emitt ülésbe vezérléssel.

A 14—18 éves növ.: ugyancsak a fentírt gyakorlatot, de itt már feszesebb tartás, pontosabb kivitel követelendő, a vezérlés a tagszabad gyakorlatoknál itt ne legyen mindig szaggatott („számlálás szerint” 43), hanem „folytatolagos” is; többször vezéreltessék közép és gyors ütemű mozgás, mint lassú; egyes mozgások többször ismételhetők; ugratásoknál a karok különféle helyzetekben is tartandók; fekvéssel támaszkodás egy karon oldal helyzetben is gyakoroltatható (143), és tovább kitartandók az egy lábon állás- és fekvéssel támaszok.

4-ik tornaóra.

A 6—14 éveseknek. Arcsokban a sor végein álló szárnyegyenél 3 lépést előre lép, — sorbeliek — jobbra igazodj! vigyázz; sor közepe felé igazodás — közepe egyén 3 lépést előre lép — a jobbról állók balra, a balról állók jobbra — a sorközép felé — igazodj, vigyázz (66 és 67); jobbra át, előre fedezz. Sormenet — indulj, sor állj, (69); kezeket a honaljak felé szög-tartáshoz föl, 2 perczig alapfutás, 4 perczig sétajárás oldalsorban kanyarodásokkal karlóbázással; sor állj, balra visszakozz, jobbra át, sor menet indulj, balra visszakozz, (73 és 75), pihenj. Függélyes rudakon mászáshoz

előgyakorlatok és állva függések (174—176): a hány rúd, annyi tornász egyidőben fej fölött fogódzással függésbe vezéreltetik u. m. függés nyújtott testtel sarok emeléssel, függés térdemeléssel a rúdat összeszorítani térdekkel és bokákkal; függés lábulesolással, mindkét láb elöl, vagy egyik hátul neki feszítve; hajlított karokkal függés bokák és térd szorításával; rendes mászó kulesolással függésben bal (jobb) kéz a rúdról pillanatra le (175). Rúd tövéhez arczezal (háttal) állni, mell (csipő) magasságban fogódzani, leguggolni és hátra (előre) dőlve feszíteni a karokat és vissza felegyenesedni (174). Ugráló kör: mind egy nagy félkörben török ülésben, 10—15-ösével előléptetettnek kicsiny nyitott körbe, a tanító közepén forgatja zsinóron a kis homokos zacskót, a mely fölött szökdelnek, míg 3 közülök meg nem érintetik általa (144).

A 14—18 évesek szintén csak a fent írt gyakorlatokat végezzék, de nagyobb tökélyvel; legfeljebb a mászó helyzetekben hagyassanak tovább és az „ugráló kör”-nél a zacskó ne csak boka- hanem térdmagasságban is forgattassék.

Megjegyezzük, hogy e 3. és 4-ik órára írt gyakorlatok lehetőleg tömegben iskolatornázás módjára végeztetendők, vagy pedig két nagy csapatra oszolva, szeresével.

Különfélék.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 frt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedíálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatiója a szerkesztőséghez (Lipót-utca 50.) intézendő.

A „Hunnia Velocipéd Club” a napokban ismét rendezett versenyt a budai polgári lövöldében, Budavár visszavételének kétszázados évfordulója alkalmából. A megnyitó versenyben az 1000 méter pályát Vuits István könnyen befutotta, utána közvetlen Brozer Mór hajtott. Az akadály verseny futásnál, melynél a távolság 200 méter volt, Sándor Ákos gyönyörűen győzte le az akadályokat; másodiknak Follinus Árpád érkezett. A biztonsági gépek versenyénél a 2000 méter távolságot Rémy Zsigmond és Róbert futották meg. A vigaszversenyénél Fassberger József vigasztalódott meg a díj elnyerésével.

Küzdelem a világ evezőbajnokságáért. A Themsen augusztus 30-án, 31-én s szept. 1-én folyt le a világ evezőbajnokságáért hirdetett küzdelem, melyben csak professzionatus csónakázók vettek részt. A verseny óriási részvét mellett folyt le. Hat versenyző állott ki a síkra: Nell Materson, Wallace Poss, Mr. Beach, G. Lee, G. Teemer és G. Perkins. A versenyzők párosával küzdöttek előbb s az egyes párok győztesei egymással küzdöttek. Így végül Teemer és Beach maradtak a küzdőterén s a harmadik napon döntő versenyre szálltak a Themsen Putnay és Mostlake között; ez még nagyobb érdeklődés mellett folyt le s végül Beachnak szerezte meg a diadalt, ki ugyanis mintegy háromszáz méterrel előzte

meg Teemert. A győztes 22 p. 46 mp. alatt evezte be a pályát, a legyőzött pedig 23 p. 5 mp. alatt. A verseny lefolyása sok érdekes mozzanatot nyújtott s többek közt az is megesett, hogy két angol hirlapíró a sajtó külön hajójáról a Themsebe bukott, de jól tudván mindakettő úszni, a partot szerencsésen elérték.

Az „Achilles Egylet” őszi viadalai Szabadkán okt. 24-én lesznek megtartva. A nevezési zárnappal okt. 17. esti 8 óra. Az érdekes versenysorozat közé szept. 5-én tartott választmányi és versenybizottsági ülés határozata értelmében az ökölvívás is felvételre került. Nevezéseket fogad és részletes sorrenddel szolgál Matkovics Miklós, vers. bizottsági titkár.

A Szabadkai Torna-Egylet évi rendes tisztújító közgyűlését f. hó 19-ikén (Szabadkán) a városháza kis termében d. e. 10 órakor tartja meg. Ez ülésen Wentzel Lajos felebbezett bajnoksága is tárgyalva lesz. Tervben van a becsületbiróság felállítása. BIRKÁS GYULA, egyk. elnök.

Jégünnepély Palicson. Az „Achilles Egylet” versenybizottsági ülésén egy nagyobb szabású jégünnepély tervezete dolgoztatott ki. Az ünnepély Palicson 1887 január második felében lesz megtartva. A palicsi tó minden évben alkalmas a korcsolya-sport üzésére. A korcsolyaversenyeket együttesen szán, jégvitorlás, jégvelocipéd gyakorlatok fogják eleveníteni. — Az 1 ang. mf.; 3 ang. mf. és 10 ang. mfdes korcsolyaversenyek mellett, ez utóbbin az egyleti vándorserleg fog kitűzteni, 1 klm. jégvelocipéd és 10 klm. jégvitorlás versenyek is lesznek megtartva. Hivatalos versenysorozat 1886 szept. 26. a választmányi ülés hitelesítése után lesz kihirdetve.

VERMES LAJOS,
titkár.

Az iskolai tornázás érdekében. Daruvári Paulé Iván a piskii vasúti állomásfőnök, ki rendkívül számos jótéteményeiről híres, a piskii államvasúti iskolában a tornázás megkedveltetése céljából minden tornázó növendék részére egyenruhát csináltatott; a tornázó csapatot nagyon becses, nehéz selyem — természetesen nemzeti színű — zászlóval látta el; hogy tornázás alkalmával a menetek jobban sikerüljenek, illetőleg egyöntetűek legyenek s a menésben az ütemet minden gyermek könnyű szerrel megtarthassa, a csapatot dobbal látta el, s egyik iskolai növendéket betanította a dobütésre.

Olaszország velocipéd bajnoka. Genuában közelebb folyt le az amateur bicyclisták versenye Olaszország bajnokságáért. Mazz a nyerte el a címet.

Herkules-naptár.

- Szept. 19. A bécsi „Union-Yacht-Club” vitorlaversenye a Fertőn.
 „ 23. Nevezési zárnappal a „Kolozsvári Athletikai Club” versenyeire.
 Október 3. A „Kolozsvári Athletikai Club” versenyei.
 „ 10. „ „ „ „ versenygyaloglása Kolozsvártól Deésig.
 „ 17. A Magyar Athletikai Club őszi viadala Budap.

AIGNER LAJOS könyvkereskedésében

(Budapest, Váci utca 1.)

előfizethetni a „HERKULES”

testgyakorlati képes hetilapra.

Negyedévre 2 frt.

A „Herkules” testgyakorlati közlöny az egyetlen magyar képes hetilap, mely a testgyakorlatok és testedző

sport minden ágára kiterjed; ismeretterjesztő és mulató cikkeket és képeket közöl a tornázás, athletika, csónakázás, úszás, velocipédezés, vívás, korcsolyázás, vitorlázás, kerékkorcsolyázás, ökölvívás, gyaloglás, birkózás, labdázás, női sport, testgyakorló játékok és sportversenyekről; nagy súlyt fektet az iskolai tornázásra, kiterjed a katonai testgyakorlatokra s kimerítő tudósításokat közöl a testgyakorló- és sport-egyletek működéséről.

Negyvennyolcz egyletnek hivatalos közlönye.

A közoktatásügyi miniszter rendeletileg ajánlotta az ország összes tanintézeteinek.

A „Herkules” előbbi évfolyamaiból még néhány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő áron:

A „Herkules” 1884-iki egész évfolyama bekötve	6 frt
„ „ 1885-iki „ „ „	8 „
„ „ 1886-iki félévi folyama „	4 „

Tartalom: Az iskolai zászlóaljok kérdéséhez. Kerekes Endrétől. — Egy testedző játék. Rókától. — Nemzeti játékaink. Kuszko Istvántól. — Különböző csónakok szerkezete. Szentiványi Gézától. — Athleta viadal Budapesten. — A régi rómaiak nyilvános játékaikról. (Folytatás.) Varju Jánostól. — A tornatanítás Magyarországi iskoláiban. — Torna óra-rend. — Különfélék.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre . . . 4 frt.
Egész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sábos petitsorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTİK

PORZSOLT JENŐ

PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Lipót-utca
50. szám.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmertetlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES« VELOCIPÉD- ÉS CSÓNÁK-EGYLET, AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁSI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI TORNÁ-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNÁ-EGYLET«, »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, A »FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYŐRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB«, A »KUNSZENTMÁRTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNÁ- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVÁI TORNÁ- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNÁ-EGYLET«, A »NAGY-BÁNTAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ÉNYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KANIZSAI TORNÁ-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NEPTUN BUDAPESTI ÉVEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BUDAI TORNÁ-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNÁK-EGYLET«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNÁ-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁTORALJA-UJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁLGÓ-TARJÁNI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SÉLMECZI AKADÉMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZABADKAI TORNÁ-EGYLET«, A »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZEGEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI TORNÁ-EGYLET«, A »SZÉKELY-ÚDVÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZÉKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET« S A TEMESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

Berzeviczy Albert.

Budapest, szept. 15.

Önerejéből, csupán kiváló fényes tehetségeire támaszkodva emelkedett tekintélyes polczra az a férfiú, kinek neve e czikk élén áll.

Íróból képviselő s képviselőből a közoktatásügyi miniszterium államtitkárja lett azzal a bámulatos gyorsasággal, mely csak a geniek tulajdonsága.

Trefort ki tudja válogatni embereit, kik az ő reformterveinek végrehajtására alkalmasak s kik e reformterveket önálló munkássággal tovább fejleszteni is képesek.

Midőn Berzeviczy Albertet Trefort kiragadta a parlamenti harcok köréből, melyekben pedig Berzeviczyre sok diadal várt még, s megnyerte a közoktatásügyi ministerium számára, a magyar közoktatásnak igen nagy szolgálatot tett.

De Berzeviczy érdemeit s egyéniségét híven és részletesen jellemeznünk lapunk szűk keretében nem lehet s megelégszünk ezuttal csak annyival, hogy Berzeviczynek egyik legutóbbi beszédére teszünk pár megjegyzést, melyet az országos közoktatási tanács ülésén mondott (s melyet lapunk más helyén, fájdalom, csak kivonatossan közölhetünk), s a melyben pár megjegyzést tett testgyakorlati oktatásunk rendszerére.

Nagyon kevés szóból áll az, mit az államtitkár mondott, de e pár szóban egy program van kifejezve, az a program, melyért a „Herkules“ három éven át szakadatlanul küzd.

Azt mondotta az államtitkár, hogy a testgyakorlati oktatásra sokkal nagyobb súlyt kell fektetni ezentúl, mint eddig történt s magát testgyakorlati oktatásunk rendszerét akár az angol sportjátékokkal, akár a francia iskolai zászlóaljakkal élénkíteni kell!

Íme a közoktatásügyi államtitkár szájában a „Herkules“ programja!

A miért a „Herkules“ annyit küzdött és vitázott, a miért annyi barátot, munkatársat és előfizetőt vesztett, mert kimondta a tornaszakférfiakkal szemben, hogy testgyakorlati oktatásunk hiányos és hogy a német mintára készült tornázásunkba az angol és francia szellemből is át kell valamit vennünk; — ezeket most a közoktatási államtitkár maga hangsúlyozza oly helyen és oly formában, hogy kijelentését a közoktatásügyi ministerium kijelölt irányának lehet venni.

A közoktatásügyi ministeriumnak eddigelé minden rendelete csak megerősítette és mintegy szentesítette azt az irányt, melyet lapunk követett; de hogy a közoktatási államtitkár nyilvános szónoklatban ugyanazon elveket vallja magáéinak, melyekért a „Herkules“ küzd, — ezt nem állhatjuk meg, hogy lapunk különös diadalául ne tekintsük.

S a mi méltó örömmel töltheti el a testgyakorlatok minden barátját, az, hogy a kimondott szavak tetté is fognak válni, mert Berzeviczy nem az a férfi, ki szóvirágokkal akarja reformálni közoktatásügyünket, hanem bir elég erélyvel és kitartással, hogy eszméit meg is valósítsa.

P. K.

Távúzás Budapesttől Budafokig.

(1886 szept. 8-án.)

A „Nemzeti úszódnak” hat izmos úszója, Ábeles, Klinger, a két Bródy testvér, Müller és Porzsolt Gyula e hó 8-án d. u. 1 óra 15 perczkor egy dunagőzhajózási csónak kíséretében társas úszókirándulást rendezett Promontorra.

Az idő rendkívül kedvező s a víz 18 fok meleg volt.

A lánczíd alatt mind a hatan egy arcvonalban haladtak át, piros fezeikkel a legfestőibb látványt nyújtva a hídon megállott díszes néző közönségnek. A hídon alul „gänsemarsch”-ban mentek át, de ebbeli szép felvonulást nem sokára megzavarták a „Feeske” s egy nagy teherhajó hullámai.

A hullámok felett mintegy 5 perczig ringatózva, a Gellérthegy alatt Müller hirtelen fejfájást kapott s kénytelen volt csónakba szállni.

A bent maradtak kedélyes diskurzus között teljes erővel és egyenletes szép tempókkal haladtak az összekötő vasuti hídig, hol egy kis verseny fejlődött ki köztük, ki ér át előbb a híd alatt? A „Nemzeti úszoda” s tán a főváros legsebesebb úszója Ábeles ment át elsőnek, utána Porzsolt, Klinger és a Bródy testvérek.

Az összekötő vasuti híd alatt a víz kevésbé lévén hullámos, az úszók csak innen kezdték igazi erejüket kifejteni s az út hátra lévő hosszabb felére versenyre kelni.

Kezdetben az idősb Bródy vezetett, de a zömök természetű s rendkívül szívós Klinger csakhamar lehuzta; Klinger lábtempói bámulatosak, s fejét majd minden tempóval mélyen a víz alá meríti.

Ábeles — tréfás nevén — a „dísz krokodil” csak nézte-nézte egy ideig a küzdelmet, de már a csepelszigeti hajóalmok irányában elkezdett hatalmasan „dolgozni” s rövid 10 percz alatt lehúzza valamennyit, s délután 3 óra 15 perczkor teljes erőben és kitűnő kondícióban mint első vetette ki magát a budafoki úszoda gerendáira.

A szép közönség élénken éljengett; utána 1 p.-cel később Klinger, 3 p.-cel pedig a Bródyak és Porzsolt már egy kissé jobban megviselve szállottak ki.

A rekord tekintve, hogy az összekötő hídig teljes nyugalommal úsztak így is elég szép, mert az ismert távolságot eddigelé általában 2¹/₂ és 3 óra alatt szokták versenyeken kívül megúszni, s nevezett sportsmanek pedig 2 óra alatt úszták be.

Ugyan e társaság jövő vasárnap hasonló kirándulást rendez Tétényig. Kár, hogy az úszó sport hívei fővárosunkban ily rendkívül hosszú idény alatt aránylag csak kevés kirándulást s egyetlen egy rendes versenyt sem rendeztek.

A 6 kitartó úszó aztán a budafoki söresarnokban az előre rendelt hatalmas ebédet a legjobb kedvvel és jó kondícióban költötte el s örömmel beszéltek meg egyik legkedvesebb témájukat, az úszó-egylet és téli úszoda megalakításának kedvező eszméjét.

Víg poharazás közben erősen megfogadták, hogy a szent ügynek lankadatlan harczosai lesznek, s már legközelebb a legszélesebb agitatót fogják megindítani. E sorok írója a legmelegebb rokonszenvvel kísérendi e hasznos és már rég várt mozgalmat, s annak idejében a lapok érdemes olvasóival örömmel közlendi ez új és legegészségesebb sportnak reménylhető fellendülését.

Végül megragadom az alkalmat a dunagőzhajózási

társaság helybeli derék partkapitánya Depinyi úr irányában a legteljesebb elismerés és köszönettel adózni, hogy e társas kirándulást ügyes kormányosának és matrózainak szíves átengedésével lehetővé tette.

BARÁTOSY GYULA.

Szédelgés a sportban.

Megigértük a „Magyar vívók”-ról közelebb irt cikkünkben — mely olvasóink körében, a hozzánk érkezett levelekből ítélve, általános visszhangra talált — hogy leleplezzetjük mindazt az incorrect eljárást, melyet némely emberek bizonyára csak könnyelműségből de a testgyakorlatok rovására elkövetnek.

S ime mindjárt itt van egy alkalom!

Egy 1000 ftos díjról van szó, mely a győztesnek nem adatott át, de a napilapokban közzététett a hír, hogy az 1000 ft kiadatott!

Szabadkán tüzték ki az 1000 ftot egy nemzetközi kardmérkőzésre már régen, a hirdetésnél két név szerepelt: Nagybudafai Veres Lajos és Szigeti Benedek Gyula.

A nemzetközi kardmérkőzés nem tartatott meg; helyette Benedek kihívta Hartlt s Szegeden „barát-ságos kardmérkőzés”-ben küzdöttek „Európa bajnokságáért”.

Erről a czimről már elmondottuk nézetünket, most csak arról az 1000 frtról van szó, melyet a szegedi lapokban ismét kihirdettek, de most már úgy, hogy azt gróf Eszterházy Mihály adja!

A verseny lefolyt, Hartl győzött: — de az ezer forintnak se híre se hamva!

Már most a győztes kinél keresse a maga ezer forintját?

A szegedi lapok s ezek után az összes budapesti lapok azt írják, hogy ő kapott ezer forintot, — de ebből egy szó sem igaz!

Ki hát itt a hazug vagy ki a csaló!?

Mert ez nem tréfadolog!

Egy ország-világ előtt kifogástalan gentlemanről, Eszterházy Mihály grófról kiiratják a lapokba, hogy 1000 ftot ad egy versenyre, ez a verseny megtartatik s a győztes nem kapja meg az ezer forintot: ki ellen fordul tehát legelőször a laikusok ítélete?

Eszterházy Mihály gróf ellen!

Az ellen, a ki egyetlen jöttát sem tud az egész versenyről, az 1000 ftos díjról, Benedekről s semmiről s valahol a harmadik országban vadászik!

Ez a visszaélés Eszterházy gróf nevével s az egész ezer forintos díjjal egyszerűen szédelgés!

A szegedi lapok szerkesztősegei fedezhetnék föl, hogy ki követte el e szédelgést, mert az ő lapjaikban jelent meg először a hazug hír.

Annyi tagadhatatlan tény, hogy ha a szédelgés a sportban így tart tovább, ha kiirt versenydíjakat ki nem

adnak s meg nem tartott versenyeket kiirogatnak a lapokba, akkor a művelt közönség komolyabb része elfordul magától a testedző sporttól és a testgyakorlatoktól.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Berzeviczy Albert a testgyakorlati oktatásról.

Az országos közoktatási tanács közelebb tartott ülésén Kriesch János indítványát tárgyalták, ki tudvalevőleg az egységes középiskola mellett kardoskodott a reáliskola és gymnasium egyesítésével.

Berzeviczy Albert közoktatásügyi államtitkár ez alkalommal nagy fontosságú beszédet tartott, melyben a testgyakorlati oktatásra is reflektált s melyet a következőkben ismertetünk:

Beszéde kezdetén kijelentette, hogy nézete szerint az egész kérdés ma még csak irodalmi térre való elméleti vitatkozás tárgya lehet, mely a gyakorlati megoldástól még igen távol áll. Határozottan ellenezné, hogy e nagy erkölcsi és anyagi rizikóval járó kérdés megoldásában épen mi legyünk a kezdeményezők, holott még a nagyobb közoktatásügyi multtal bíró művelt nemzetek sem gondolnak a mai humanus irányu gymnasiumi oktatás megszüntetésére. Elismeri a természettudományi oktatás nagy jelentőségét, de határozottan kétségbe vonja a latin és görög nyelv mellőzésének szükségét, sőt ellenkezőleg, e mellőzésben nagy veszedelmet látna az egyetemes műveltség szempontjából is, de nemzeti szempontból is, hazánk specialis történeti multjánál fogva, hisz minden történelmi emlékünknél latin nyelven van írva, sőt még csak félszázaddal ezelőtt a törvényhozás nyelve is latin volt. Mind elméleti, mind gyakorlati szempontból mellőzhetetlennek tartja a latin nyelvet. Sem jogászt, sem orvost nem tudna képzelni latin nyelv nélkül. Ezért ő Frarynak elveiben is sok tulzást és gyakorlatilag ki nem vihető elméletet lát, noha könyvének szellemességét elismeri.

Sehol — ugymond — egész Európában nincs a realis oktatásnak oly kedvező helyzete, mint épen nálunk, mert a reáliskolát végzett tanuló előtt nyitva áll a műegyetem, s ha a latinból pótló vizsgálatot tesz, nyitva áll az orvosi egyetem is, a latin és görög nyelvből tett pótló vizsgálat után pedig minden főiskolán folytathatja tanulmányait. Elismeri ő is, hogy van hiánya középiskolai oktatásunknak, különösen a klasszikus nyelvek terén mutatkozó eredmény nem áll arányban a reájuk fordított idő és munka nagyságával, de e bajon nem a latin és görög nyelv kiküszöbölésével kell segíteni, hanem a tanítás módszerének reformjával. Szükséges és halaszthatlan teendőknek tartja a nyelvtanítás módszerének revízió alá vételét, mert az eredménytelenség miatt hangoztatott panaszok a helytelen módszer alkalmazásában lelik magyarázatukat.

Sokat beszélnek a túlterhelésről, de ő ilyet nem lát középiskolai tanításunkban. Abszolút túlterhelést egyáltalában nem ismer el, az ilyen mű panaszoknak csak relative van jogosultságuk, a mennyiben az iskolai és házi nevelés között nincs kellő harmonia, ezért tartja szükségesnek az internatusok felállítását, mely a legközelebbi jövő egyik legelső teendője.

Az internatusok által hiszi elérhetőnek a megfelelő testi nevelést is, mely oly nagy fontosságú mozzanat egész nevelés és oktatásügyünkben.

Akár az angolok sportszerű iskolai játékeit, akár a francziák iskolai zászlóaljait honosítjuk meg, annyi bizonyos, hogy a test ápolására, fejlesztésére az eddiginél nagyobb gondot kell fordítanunk, s ezáltal fogjuk elviselhetőbbé tenni tanulóinknak a szellemi munka terheit is. Ismétli, hogy nem tartaná helyes eljárásnak, ha mi tennők a kezdeményezést az egységes középiskola megalkotására s javasolja az indítvány felett a napirendretérést.

A testgyakorlat Nagy-Szebenben.

Tekintettel arra, hogy Magyarországnak s a magyar iskoláknak mily fontos érdekeik vannak Nagy-Szebenben, — nem tartjuk érdektelennek olvasóinkkal közölni azt a rövid leírást, melyet Teleky János tanár állított össze a nagy szebeni állami elemi fiú és leány iskolák ez évi tornatanításáról.

A leírás így hangzik:

Bármennyire rajta csüngött a tanító-testület, hogy a tornázás iskoláinkban az öt megillető helyet elfoglalhassa, ezen óhaja csak az 1883/4. évben teljesedhetett. Mert említett évig a bérhelyiségben elhelyezett iskolának nemhogy tornázáshoz berendezhető terme, de udvara sem volt. Divatozott ugyan e helyiségben is a tornázás, mennyiben az egyes osztályvezetők óráközökben — szobában — padok között végezhető gyakorlatokkal (pl. karlókések stb.) megismertették növendékeiket, — melyek ugyan nagy hatással voltak a figyelem ébren tartására, de tornázásnak — mondjuk rendszeres tornázásnak — nem nevezhetők.

A rendszeres tornázás 1883/4-ik év elején vette kezdetét.

Tornahelyiségül egy e célra épített 84 □ méter területű, 4 méter magas terem van berendezve, melynek levegőjéhez ha hozzászámítjuk az ettől csak pár oszloppal elkülönített, mozgatható tornaszereink elhelyezésére használt 14 méter hosszú, 1,5 méter széles és 4 méter magas helyiség levegőjét, a tornahelyiség levegője 410 köbmétert tesz ki.

E helyiségben egyszerre legfeljebb 60 növendék tornázik.

Felszerelésünk következő:

1. 8 drb függélyes mászó-pózna, 2. 8 drb ferde mászó-pózna, 3. 4 drb lábtó, 4. 2 drb támfa, 5. 70 drb bot, 6. 70 pár súlyzó, 7. 2 drb korlát, 8. 2 drb nyújtó, 9. 2 drb bak, 10. 1 drb ló, 11. 2 drb ugrómercze, 12. 4 drb ugródeszka, 13. 1 drb rohamdeszka állvánnyal, 14. 1 drb ugróasztal, 15. 1 drb gyűrűhinta, 16. 2 drb mászó-kötél, 17. 2 drb csomós kötél, 18. 8 drb ugrórúd, 19. 3 drb pálcza a merchéhez.

Tornatanításunk célját, fontosságát nincs terünk itt fejtegetni, nem is látjuk szükségét, csupán még menetére mutatunk rá röviden.

Iskolánkban a torna már az I. osztálytól kezdve kötelezett tantárgy. Tornázás alól csak orvosi bizonyítvány alapján mentetnek fel az egyesek.

A heti óraszám lefolyt évben az elemi fiú- és leányiskolákban 1, a felső leányiskolában 2 volt.

Óhajtanó volna, hogy jövőre e fontos tárgy tanítására több idő fordíttassék.

TELEKY JÁNOS.

A lipcsei új velocipéd-versenypálya.

(Képpel.)

Versenynélkül nincs élet a testgyakorlatokban. Így tehát nem közömbös dolog bármely testgyakorlat üzőire nézve, hogy legyen egy jól berendezett terület, hol nemes versengésüket kifejthetik.

Magyarország nagyon szegény eddigelé versenyterekben; sőt rendes állandó versenypályája egyetlen testedző sportnemnek nincsen.

A Magyar Athletikai Club az Orczykerten két helyen is csinált már versenypályát, de mindkettőt elvették tőle.

A budapesti velocipéd-egyletek is csináltak időről-időre ideiglenes versenypályákat, s a „Budapesti Kerék-

közvetlen a korlát mellett szorosan egymás mellé hosszúkás asztalokat helyeztek el, hogy a publikum sűrűve gyönyörködhesse a bicyclisták küzdelmében.

Számos czélszerű intézkedés történt azonban a versenyzők javára is, s ezek között említjük föl azt a keskeny farekeszekből álló alkotmányt, mely a velocipédek elhelyezésére szolgál a versenypálya hátsó részén.

Képünk a versenypályát híven tükrözi vissza s éppen azt a jelenetet örökíti meg, midőn a megnyitó versenyen az összes lipcsei velocipédisták „fölvonultak”.

Vajjon mikor fog Budapest a testgyakorlatok üzésére ily versenypályával birni?

Dr. BOROSS JÓZSEF.

pár-Egylet” az ügétőlőversenypálya egy részét átalakította velocipédpályára a „lótenyésztés” emelésére alakult részvénytársaság szivességéből; de állandó rendes versenypályával egyetlen velocipéd-egylet sem bír.

Miután egyleteink szegények, kétségkívül legcélszerűbb lenne, ha egy rendes versenypálya készítésére egyesülnének s a pályát közösen használnák!

Mintául kétségkívül a lipcsei új velocipédversenypályának kellene szolgálni, mely a legtökéletesebb a maga nemében, s melyet csak az idén nyitottak meg nagy ünnepélyességgel.

A lipcsei versenypálya alakja hosszúkás négyszög, melynek szöglei ki vannak gömbölyítve.

A néző közönségnek a pálya mindkét oldalán van hely csinálva, sőt annyira gondoskodtak a kedélyes németek a közönség kényelméről, hogy a pálya belső részén

Éjjeli tour a Monte-Maggiórén.

(Abbazzia; nyár derekán.)

PORZSOLT GYULÁTOI.

Egy országszerte ismert amazon társaságában még a husvéti ünnepek alatt óhajtottam a magyar tengert uraló Monte-Maggióra felhatolni, de az én gyönyörű sport ladym, fájdalom, összes terveimet ezuttal is meg-hiusította, nem is sejtén, hogy ezzel mennyit ártott nekem! — — — no mert kénytelen voltam tavasz helyett a rekkenő nyár alatt s nem vele, hanem egy nemembelivel útra kelni; tehát így nyugodtabban élhettem egy ritka nyáráj — rá gondolva — át.

A fiumei m. kir. építészeti hivatal kitűnő vezér-mérnöke Derék Gyula kedves barátom volt e hűbb úti társ, ki a trieszti, pólai és fiumei tengeri kikötők helyszíni tanulmányozására szánt utazásom befejezésül jószívvél vállalkozott a Monte-Maggiore 4400 lábnyi csúcsának éjjeli megmászására.

A fiumei „Hotel Európá“-ból az esti gyorsvonattal indultunk Abbazzia felé s Mattugli-ban kiszálltunk. Itt jó egy óra telt belé, míg a korán lepihent hegyi lakók közül egy alkalmas vezetőt találhattunk. A hold épen teljes pompájában emelkedett a Vellebit havas csipkés ormai felé, s a délkeleti langyos éji szellő végig suhant a Quarnero ezüstben rengő óriás tükörén, midőn edzett izmú útítársam este 10 órakor megadta az indulási jelt.

Mattuglitól Abbazzia felett alig észrevehető emelkedéssel és rendes országúton haladtunk; két szláv lakosságú szőlőtanyán még itt-ott az apró házak mécei bevilágították poros utunkat; jó fél órai erős menetelés után már az olaj- és babér-erdők felé jutottunk s a tölgyfák sötét vonalai közül felénk lövelt a tengeren hosszú fénysugárral a fiumei kikötő nagy világító tornya. Gyönyörű ellentét, a hold ezüst és a világító torony vörös tengersávjai között.

Éjjeli 11 órakor, mindinkább dél-délnyugotra feljebb hatolva már Abbazzia irányát is túlmentük s egyszerre kezdett útunk respektábiliter meredekebbé válni. A Maggiore tulajdonképeni lábához, — melyet a turisták a Triest és Fiume között fekvő legnagyobb hegység „nyergének“ neveznek — éjjél után 2 órára értünk. E válaszponttól kezdődött a tulajdonképeni nehéz tour; míg a jó karban lévő országút kigyóyszerűen síklik le Isztriának nyugoti oldalára, addig a nehezen megtalálható turista-út a Monte-Maggiore éjszaknyugoti tövében óriás szikla-halmazok és sok helyen áthatlan erdőben erősen balra vezet.

Az éj egészen ránk borult, a mennyiben a holdat az ijesztő sziklaormok még előlünk eltakarták. 55 percig tartott, míg a hegyet majd egészen megkerültük. Az út idáig lovakkal is járható, de már a „nyeregőtől“ nem ajánlatos.

A mint a végzetetlennek tetsző uralmas setét kanyarulat végére rohantunk, — mert rendes léptekkel egy órát is megtartott volna — újra láttuk a Quarnerót, s egy 10 percig tartott mászás után elérkeztünk a legmagasabb orom tulajdonképeni lábához. Itt már semmi fa és bozót, — csak a baranyamegyei harkányi hegy „Ördögszántásához“ hasonló sziklamező.

A meredek csúcs mászásánál Derék barátommal egész kis versenyt rendeztünk; ő bízva erejében „schnur grad“ déli vonalban neki vágott, én mint afféle kárpáti róka, ravaszan előbb keletnek tartottam s egy 15 percznyi négykézlábos steepleschais után már az orom alsó sziklaélén fújtattam, s innen folyton a sziklák élén ugrálva, hirtelen éjszaknyugotnak, majd megint délnek fordulva 2, 3 serpentinrel rohanva mégis Derék felé kerültem.

Mikor vagy 20 méterrel alattam láthattam az egyenletes gyorsasággal egy vonalban felfelé haladó ellenfelemet, egy perczig a győztes biztos mosolyával néztem le rá; de már a másik perczben újra rohantam — (volna) de már itt az utolsó kapaszkodónál úgy 3 óra körül éjjél után elfogott egy kissé az álmatlanságnak ismert lankadság s hosszú tempókkal csak hajnali 3 óra 10 perczkor tettem fel lábamat a legmagasabb sziklának csúcsára. Deréki utánam 2 percz mulva jó kondícióban de erősen izzadva érkezett fel.

Felső kabátjainkat a jóval később utánunk czamogó vezetőnkől átvéve, a hajnal hidegén fázni kezdtünk; s a nap feljötteig néhány méterrel lejjebb húzódtunk, s az éjszaki fuvalom elől egy sziklaoduban nyúlalmot alvánk.

(Folyt. köv.)

A régi rómaiak nyilvános játékaíról.

Irta: VARJU JÁNOS.

(Folytatás.)

Hosszabb szünet következik. Sokan elhagyják a színkört, hogy egy séta által felüdüljenek. Köztük ismerős lovagjaink is. Halljuk csak mi indította őket távozásra.

— Nem állhatom tovább e véres látványokat, bátyám! — szól az ifjabb. — Mindenütt vér és vadállati marcangolás. Nemcsak a fenevadak féktelenkednek itt; az emberek egymásnak öldöklőbb vadállatai. Undorít ez a sok kegyetlenkedés. Távozzunk!

— Jól van, Quintus, menjünk De én az hiszem, hogy az állathajszákát (venationes) kivéve, a többi eléggé tisztességes mutatvány volt. Kevés okod lehet az undorodásra, ily szép történeti esemény valóságos följulást színről-színre látva.

— Annál rosszabb. A kegyetlenkedés szép mezbe öltöztetve is vérfagyasztó látvány marad. A legesillogóbb külszín sem takarhat el ily iszonyú valóságot.

— De gondolj arra, Quintus, hogy a kivégzettek halálra ítélt gonosztevők voltak, kik életükkel tartoztak kiengesztelni a megsértett társadalmi rendet. A dolog inkább az igazság és jogosság nevére méltó, semmint elítélésre.

Az nem menti e kegyetlen kínzásokat. Ha gonosztevő valaki, lakoljon halállal; de halála ne multság tárgya legyen, hanem az igazságszolgáltatásé. Hiszen ily hősi külszín alatt a hamis dicsőségnek gyújtunk áldozatoltárt s vágynak ébresztünk a gazemberekben ilyen halál-nem után!

— Megengedem, kedves Quintus, hogy nemes lelkednek szép eszméi valók és emberségesek.*) Csak egy körülménnyel nem számoltál, korunk szellemével. Ilyenekben találunk mi gyönyörűséget s efféle jelenetekből tanulunk mi halálmegvetést. Te, úgy látszik, azt szeretnéd, hogy korod megértsen; pedig sokkal jobban tennéd, ha arra iparkodnál, hogy megértsd korodat. De im a színkörön kívül vagyunk már! Hát csakugyan nem óhajtod a hajóharcot látni?

— Vajjon mi gyönyörködtetőt találhatnánk még benne, édes Gajus! Nem láttuk-e évenként már sokszor az arenát vízzel borítva; rajta tíz-húsz tengeri gálya formájú hajócskát kétségbeesetten evező rabszolgáival s vérengző gladiatoraival. A vértől már undorodom, ne menjünk többé vissza, kérlek, ne menjünk!

— Legyen óhajtasod szerint nemesszívű öcsém. Megnézzük tehát az utcái látnivalókat, az éji kivilágítást és tán Pompejus színházába is betekinthetünk Helyesled tervemet?

— Ha valami érdekes és tanulságos látnivaló lesz ott, kész örömmel tartok veled, testvér. Azt hiszem, az ünnepi előadás már ott is kezdetét vette. A mutatványok nagy részben az éjjelen túl is fognak tartani. Ott tehát mindig lesz látnivaló. De igaz, hallottad-e a tilalmat, melyet Augustus az éji látványosságokra nézve kiadott, hogy ifjak és hajadonok csak felügyelet mellett vehetnek részt azokban? Vajjon mit jelent ez?

— Semmi egyebet, minthogy a gyermekifjak kalandozó természete korlátoztassék és a hajadonok illetlen megtámadásoknak kitéve ne legyenek — válszol Gajus.

*) A humanus szónak eszméi tartalmát helyesebb szóval visszaadni mindaddig bajos, míg az ily közhasználatba áment idegen szók ki nem vesznek a nyelvi öntudattól.

— Tehát erkölcsienségtől, szeméremértő jelenetekből sincs mit tartanunk?

— Epen nincs. Egyébiránt már te is hallottál Augustus kérlelhetlen szigoráról az erkölcsiesség ellen vétkezőkkel szemben. Most ez ünnepek alatt megkésztette eme szigorát, hogy Róma jó hírnevét az idegen vendégek előtt sértetlenül megőrizze. (Folyt. köv.)

A tornatanítás Magyarország iskoláiban.

E rovatunkban a tornatanítás állapotát ismertetjük az ország összes tanintézteiben, ezeknek évi „Értesítő”-i után.

A tordai áll. polg. fiú- és leányiskola évi értesítőjét Pálfi Károly igazgató szerkesztette s a tornát Benkő Gyula tanította a következő tanterv alapján: **Fiúiskolában.** I. csoport: I., II. osztály, hetenként 1 órán. II. csoport: III., IV., V. osztály, hetenként 1 órán. a) Csúkló szabadgyakorlatok: az állások különböző nemei, közönséges és műjárások. Gyakorlatok a fej, törzs és végtagokkal. b) Rendgyakorlatok: Igazodás, fedezés, távollágvételek; kanyarodások, fejlődések és vonulások különböző nemei. Rendek alkotása, menetgyakorlatok és menetközbeni fejlődések. c) Fegyvergyakorlatok helyben és menetközben, s egyes tornakirándulások alkalmával századgyakorlatok. d) Szergyakorlatok: a nyújtón, korláton, gyűrűhintán, lengő nyújtón, mászó póznákon, lábtón, lengő rámán és rohamdeszkán. Továbbá pálcza-gyakorlatok, kötélmászás és húzás, magas és távolugrás. **Leányiskolában.** I., II., III., IV. osztályban, hetenként 2 órán. a) Szabad gyakorlatok: könnyebb állások, csúklógyakorlatok, a fej, törzs és különösen a végtagokkal; közönséges és műjárások. b) Rendgyakorlatok, oly formán, mint a fiúiskolában, a növendékekhez alkalmazott módszerrel. c) Pálcza-gyakorlatok. d) Játékok.

Tornatanítás a felsőbb leányiskolában. A budapesti állami felsőbb leányiskolában, melynek élén Berecz Antal igazgató áll, Bokelberg Ernő és neje osztakoztak a tornatanításban. Miután a felnőtt és serdülő leánykák testgyakorlati oktatásával nálunk még eddig édes-kevesen foglalkoztak, érdekesnek találjuk közölni az iskola tornatantervét: I. oszt. a) Sorképzés: oldal- és arczsorban. Sornytítás. Kettős és négyes sorba való fejlődés. Fordulatok helyben. Körképzés: kör-, szög- és ellenvonulás. b) Lépo- és keresztállások többféle összeköttetésben. Üdvözlőlépés. Egyszerű kargyakorlatok 2 és 4 ütemben; az összetett tagszabadgyakorlatok csak egyenoldalu irányban és lassú ütemben. Törzshajlítás és forgatás számlálás szerint. A természetes járás halkán, dobantással és utánlépéssel. Szökdelési gyakorlatok: lebegő állásban fellábon, helyben és előre. c) Az egyszerű ugrás helyből és iramodással, kar- és lábgyakorlatokkal összekötve. Gyűrűhintán: gyakorlatok állásban kifeszített függésben; körhintán: az alapfutás és a repülés. Vízirányos létrán, az egyszerű továbbhaladás függésben (függeszekedés). Lebegő gerendán: a lebegő járások lábfejlesztéssel és térdemeléssel előre, oldalt és hátra. Lengő kötélén: átszaladás egyenként és páronként. — II. oszt. Az I. oszt. tananyaga mellett: a) Kanyarodás és ellenvonulás négyes sorokba. Kigyó és csigavonulás. Körülkörzés. b) Tagszabadgyakorlatok rúddal és már középszerű gyorsaságban folytatva. Összetett szabadgyakorlatok. Törzshajlítások a kar működése mellett. Járás énekkel és mint műjárás $\frac{3}{4}$ ütemben (bibicz-járás). Szökdelés a lábak változtatásával és pedig összekötött sorokban. c) Ugrás helyből fordulat, iramodással egy ugrószekrényen át. Gyűrűhintán: fel-

huzódás egyszer; rövid hintázás előre, hátra. Körhintán: a futás előre, hátra és oldalt a repülés és a „hármaslépés futás”. Vízirányos létrán: oldalt és hátra függeszekedés a kapocsán és fokokon. Rézsutos létrán: függőállási gyakorlatok. Lóbálás oldalt, előre és hátra, helyben. Lebegő gerendán: műjárás, a járás gyakorlatokkal, egymásnak kikerülése. — III. oszt. Az I. és II. osztályok anyaga mellett. a) Kettős sorokba való fordulás. Járás közben kettős, hármás és négyes sorokba való fejlődés és visszalépés, fordulatok és kanyarodások, dalfüzérek. b) Tagszabadgyakorlatok mindenféle összeköttetésben járási s szökdelési gyakorlatokkal. Botgyakorlatok. Bibicz és csuszó szökdelés. Hintázó és bölesőjárás énekkel. A műjárások felváltva a természetes lépésekkel. c) Ugrás és szaladás az ugrószekrényen át. Egyszerű ugrás különösen a test tartására ügyelve. Gyűrűhintán: rövid hintázás fordulattal és felhuzódással. Függésben körzés és lóbálás. A körhintán az alapfutás, a repülés hajlító függésben a futás repüléssel két és három lépés után; a gyakorlatok függő állásban. Vízirányos létrán: függeszekedés lóbálással előre és oldalt. Függéscsere. Rézsutos létrán gyakorlatok függő állásban, függeszekedés fel- és lefelé. Lebegő gerendán műjárások; az egyszerű lebegőjárás a rézsutosan feállított gerendán. Fel- és leugrások. — IV. oszt. A III. osztály anyaga nagyobb kiterjedésben és nehezebb összeköttetésben. A rend- és szabadgyakorlatok 20 percig tartanak; szertornázás: két szeren vagy egy szeren és labdajáték. A tornázásból kifolyó utasítások, a gyakorlati életre vonatkozólag.

Torna óra-rend.

(Tornakártyák.)

A zárjelek közé tett számok azon oldalt jelölik meg, a melyen a Porzsolt Lajos „Tornázás kézikönyvében” az illető gyakorlat bővebb leírása felfalálható.

5-ik tornaóra.

A 6—14 éveseknek. Mindenki egy labotot tart jobb kezében sulyban, 1-es számúak állva maradnak, 2-sek 2, 3-sak 4, 4-sek 6 lépést előre indulj (110 és 111). Botot mellső mélytartásból mell elé hozni karhajlítással és vissza; nyújtott karral lendítés előlről fejfőle és le; botot hátul a derékon a karokkal átkulesolni, előre kilépni lábhegyre és vissza, bal utána jobb lábbal; lépő állás oldalt (56); ugyanaz hátra; törzsfordítás bal- és jobbra; törzshajlítás előre és hátra 4 ütemben. Botot lebocsátani kezekbe és hátul lent tartani alsó fogással: helyben járás indulj — 2 lépéssel balra átfordulj — előre — 4 lépés, balra felet fordulj — előre — 8 lépés balra egészen körül fordulj — csapat állj. Botot előre venni és lökéshez a mell elé karhajlítás, törzshajlítás előre, ezen hajolt helyzetben karlökés a bottal le és vissza mellhez közép ütemben — rajta — elég; törzshajlítás hátra, lökés föl — törzs és karnyújtás; botot sulyba, hátra arcz, vissza egy sorba indulj, balra át, botokat helyre vinni sor menet indulj —. **A lacsóny korláton** (190) vagy a lacsóny nyújtón vagy magastámfán (167 illetve 164 és 165). A karfák vagy rúd hosszában oldalt sorakozva annyi tornázik egyidőben, a mennyien elférnek egymás mellett érintkezés nélkül. Felső fogás, guggolás, rúd alá előre lépkedés fekvő függéshez, vissza állásba; ugyanaz hátra lépkedés; karokat könyökcuklóban rúdra feltenni, alkarfüggés térdemeléssel; hónaljknál felkarokon függés, karok keresztben, kezek fogódnak, térdek felrántása és lebocsátása; előre rúd alá ugrással vetni ki a lábakat.

és rugással hozni vissza guggoló állásba; a fekvő függésben változott lábemelgetés nyújtva; térdemelés a mell felé; törzsbehajlítás és derékhororítás változva; felhuzódni karhajlítással hogy fej vagy ajk érintse a rúdat; fogást cserélni kezekkel, míg a test marad fekvő függésben; egyik kéz keresztben túl fog a másikon és vissza; bal (jobb) kéz elbocsátja a rudat, a test oldallal fordul a szer és a föld felé, ismét visszafogni és fordulni. Kötélhuzás: hosszú vastag kötelet huz játszva versengve a két ellencsoportra osztott növendéksereg, túlerőlködtetés még a nagyobbaknál sem tanácsos.

A 14—18 évesek szintén a fent irt gyakorlatokat végzik, de ezeknél a karlökések erős marokszorítással és a lendítések nagyobb erélyvel végeztessenek, a szeren felvett helyzetekben tovább hagyassanak meg, a fekvő függések alsó fogásokkal is végeztessenek, a kötélhuzás pár percznyi pihenések után 3-szor végeztethető, csapatok helycserélése mellett és egyes erőkiegyenlítésekkel, de túlerős huzásra senki sem buzdítandó.

Különfélék.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 frt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedíálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatiója a szerkesztőséghez (Lipót-utca 50.) intézendő.

Hartl J. bécsi vívótanár, kinek tiszteletére tudvalevőleg a „Herkules” 1884-ben bankettet is rendezett az „Európa szállodá”-ban, midőn nőtanítványait a Vigadóban bemutatta, s ki csak az imént verte le Szegeden Szigeti Benedek Gyula szabadkai vívómestert, — folyó hó 12-én Bécsből Budapestre utazott a „Herkules” szerkesztőségének meglátogatására. Hartl a nyáron Teleky Károly grófnál tartózkodott huzamosabb ideig s általában sokat utazott Magyarországon; itteni tapasztalatairól sok érdekes és tanulságos dolgot tudott elbeszélni, melyek adandó alkalommal majd napfényre kerülnek a „Herkules”-ben. A látogatás alatt természetesen a beszélgetés főtárgya a magyarországi vívás emelése volt, melynek érdekében Hartl több javaslatot tett, melyek, habár nézetünk szerint nehezen kivihetők s sokat nem is használnak, de mégis megkísérélhető a kivitelök. S a „Herkules” mindenesetre az első lesz, mely majd a vívó-saison beköszöntével e nemes testedző sport fölvirágoztatása érdekében minden mozgalmat a legmelegebben támogat.

Tornaünnepély Bécsben. Az „Első Bécsi Torna és Athléta Club” vasárnap tartotta alakuló ünnepélyét, mely kiválóan sikerült. A programmon többféle szertornázás szerepelt, de különösen a súlyemelésben tűntek ki a tagok, kik közül egy 104 fontot emelt föl, másik heveder segítségével 850 fontot, egy harmadik pedig megterhelt bérkocsit emelt föl.

Fuss-Ball. A berlini „Fuss-Ball Club Frankfurt” a napokban sikerült labdaünnepélyt rendezett.

A bécsi csónakázó-egyletek nagyobb tevékenységet fejtenek ki, mint a budapestiek; az „Ulk” csak

most vasárnap tartott egy zártkörű versenyt s a jövő vasárnap már a „Donauhört” rendez hasonló ünnepélyt.

A Balatonegylet közgyűlése. Balatonfüredről írják f. hó 12-ikéről: A Balatonegylet ma tartotta közgyűlését Fenyvessy Ferencz elnökleite alatt, ki a beteg Észterházy László elnököt helyettesíté. Az ülésben részt vett Vaszary Kolos pannonhalmi főapát is. Az évi jelentés általános helyesléssel tudomásul vétetett. Sziklay indítványára egy új gőzhajó érdekében Vaszary főapát elnökleite alatt bizottság küldetett ki. Ez ügyben Keszthelyen közgyűlés fog tartatni. Elhatároztatott, hogy Keszthelyen Balaton-muzeum fog alakittatni. Nádasdy gróf alelnök levélben lemondván állásáról, helyette egyhangulag Fenyvessy Ferencz választatott meg alelnökké. A közgyűlést kedélyes lakoma követte, hol Fenyvessy és Sziklay több felköszöntőt mondtak, megemlítvén, hogy az egylet ez évben 60 taggal szaporodott.

Velocipéd-örökség. Krisztiániában a nem rég elhunyt Nicolson ügyvéd egész vagyonát örökösének kizárásával, velocipédek vásárlására rendelte fordítani, melyek azután a tanulóifjúság közt osztassanak szét. Az örökség egyrészét pedig tőkésíteni rendelte, melynek kamataiból egy tanítót fogadjanak, ki a gyermekeket a kerékpározásban oktassa. Az ügyvéd végrendelete e szavakkal végződik: „A velocipéd óvott meg engem sétálmon az emberek tolazkodásától, kik utunkat állják s beszélgetést kezdenek. Gépem kerekai egyetlenegyszer sem vadultak meg, mint a lovak szokták, utazásaimnál nem voltam kénytelen ép tagjaimat valamely részeg kocsisra bízni”. Az ügyvéd fiai persze nem akarják a végrendeletet elismerni s így pert indítottak ennek megsemmisítése céljából.

Versenyszás Palicson. Az elhagyott és néptelen fürdőhely csöndjét mult vasárnap (sept. 12.) rendkívül élénkség váltotta fel. Egy magánjellegű mérkőzés folyt le Palics langyos vizében Vermes Nándor országos viadór és Zámibelly Károly huszárhadnagy, jöhrü gyorsúszók között. A versenyt nagyszámú közönség és több szabadkai szépség nézte végig. A sportkörökben hosszabb idő óta hihetetlennek tűnt fel Rohonczy Aladárnak 1885. évben a „Szabadkai Torna Egylet”-nek harmadik országos jellegű versenyen elért szép rekordja. Az igen érdekes és nagyszabású fogadásokra ez szolgálta az okot. Ugyanis a 100 méter távolságot Rohonczy a langyos vízben, kedvező kondícióban, szélesedben Vécei és Wéber által erősen szorítva 1 percz 9 mp. alatt úszta meg. Ez oly eredmény, mit a „Londoni Athletikai Club” 1886 jan. 10-én kelt átiratában kivihetetlennek nyilvánít. Mindezek mellett tudjuk, hogy a legjobb amerikai rekord (Boston) 1 p. 29 mp. A hibás idő és térmérésnek tulajdonítjuk, hogy R. A. a világrekordnál 20 mp. jobbat mutatott fel. A versenybizottság következőleg alakult meg: Elnök: Birkáss Gyula a „Sz. T. E.” elnöke. Versenybíró: Szigethi Benedek Gyula. Indító: Nagy Iván. Bizalmi férfiak: dr. Koszka Emil, dr. Mukits Károly, Farkas Zsigmond, Vermes Béla. A pálya közepéig Zámibelly vezetett, de itt Vermes elébe nyomult és lelkes eljenzések között 1 p. 32 mp. alatt elsőnek érkezett. Zámibelly 1 p. 35 mp. alatt jó második lett. Hogy mily szép eredményt ért el Vermes, láthatjuk abból, hogy Vécei Samu 1886 aug. 1-én a 100 m. távolságot 1 33¹/₂ mp. alatt úszta meg.

VERMES LAJOS,
titkár.

Szigethi Benedek Gyula szabadkai vívómester halás tanítványai jelenlétében vívótermét Szabadkán megnyitotta. A vívó és tornaórák az esti órákban tartanak. A vívók kezdők és haladók csapataiba lettek be-

osztva. A haladók között a vívás lelkesülten folyik s különösen kitűnik Fellegi A. bajnokjelölt. Okt. 31-én Benedek tanítványaival házi viadalokat fog rendezni.

Szerencsétlenül járt úszó. Pécskán szombaton d. u. egy németperegí illetőségű ember fogadott, hogy bizonyos idő alatt átússza a Marost. Alig ért a folyó közepéig, görcsöt kapott, egy segélykiáltást hallatott és elmerült. Egy közös hadseregbeli katonára hirtelen utána úszott, meg is találta a víz alatt s kivitte a partra. Azonban minden felelőztetési kísérlet sikertelen maradt.

Vitorlás versenyek folynak most New-Yorkban, melyeknek elsőjét kedden az amerikaiak nyerték meg Anglia ellenében. Henn kapitány, angol yachtsman kihívta a new-yorki yacht-club tagjait egy az oceánra át tartandó vitorlaversenyre.

A velocipéd a posta szolgálatában. Az osztrák kereskedelmi miniszter rendeletet adott ki a bécsi postagazgatóságnak, hogy tegyen kísérletet a teherhordó velocipédokkal a postai szolgálatban, nevezetesen kísérje meg, hogy a városban szétszórta levelezési tárgyak tartalmát összehordó s a központba szállító levélhordó nem használhatná-e előnyösen a három kerekű teherhordó velocipédet, melyvel tudvalevőleg 120 kgrmmot is kényelmesen lehet szállítani.

A sportlapok külföldön egyre szaporodnak s különösen a velocipéd-közlönyök; a berlini „Raadfahrer“ mellett csak nem rég keletkezett Bécsben a „Raadfahrer-Zeitung“, mely elég élelmes magát „osztrák-magyar“ közlönynek feltüntetni; s most ismét indul egy velocipéd-lap Berlinben: „Der Stahlraad“.

Sport a vidéken. Mint az „Eger és Videke“ f. hó 7-iki számában olvassuk, Kaszás István és Szabó Sándor, a M. V. C. tagjai, hosszabb idő óta időznek Egerben, hogy az egri athletikai club tagjait bevezessék a velocipédkezés érdekes sportjának „tudományába“ és érdemükül legyen betudva: szorgos elfoglaltságuk mellett többeket már teljesen betanítottak. Jól velocipédkeznek már Éliássy, Posztóczky, Kemény adófelügyelő, Szolcsányi Gyula, Földváry Kálmán urak s a jurták közül a kis Götz, meg a kis Szabó Béla. S. G.

Herkules-naptár.

- Szept. 19. A bécsi „Union-Yacht-Club“ vitorlaversenye a Fertőn.
 „ 23. Nevezési zárnap a „Kolozsvári Athletikai Club“ versenyekre.
 Október 3. A „Kolozsvári Athletikai Club“ versenyei.
 „ 10. „ „ „ versenygyaloglása Kolozsvártól Deésig.
 „ 17. A Magyar Athletikai Club őszi viadala Budap.

Szerkesztői üzenetek.

Vermes Lajos (Szabadka). Köszönet a küldeményekért. — Z. J. (Szeged). Magán levél ment. — Előfizető (Budapest). „A tornázás kézikönyvét“ nem Porzolt Kálmán, hanem Lajos írta, ki egyszersmind a „Magyar labdajátékok könyvét“ is írta. P. Kálmántól a „Herkules-könyvtár“-ban csak „A testgyakorlati oktatás rendszere“ jelent meg. — Közölhetetlen: „A tánc-tanítás haszna“.

AIGNER LAJOS könyvkereskedésében

(Budapest, váczi-utca 1.)

előfizethetni a „HERKULES“

testgyakorlati képes hetilapra.

Negyedévre 2 frt.

A „Herkules“ testgyakorlati közlöny az egyetlen magyar képes hetilap, mely a testgyakorlatok és testedző

sport minden ágára kiterjed; ismeretterjesztő és mulató cikkeket és képeket közöl a tornázás, athletika, csónakázás, úszás, velocipédkezés, vívás, korcsolyázás, vitorlázás, kerekkorcsolyázás, ökölvívás, gyaloglás, birkózás, labdázás, női sport, testgyakorló játékok és sportversenyekről; nagy súlyt fektet az iskolai tornázásra, kiterjed a katonai testgyakorlatokra s kimerítő tudósításokat közöl a testgyakorló- és sport-egyletek működéséről.

Negyvennyolcz egyletnek hivatalos közlönye.

A közoktatásügyi miniszter rendeletileg ajánlotta az ország összes tanintézményeinek.

A „Herkules“ előbbi évfolyamaiból még néhány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő áron:

A „Herkules“ 1884-iki egész évfolyama bekötve	6 frt
„ „ 1885-iki „ „ „	8 „
„ „ 1886-iki félévi folyama „	4 „

Tartalom: Berzeviczy Albert. P. K.-tól — Távaszás Budapesttől Budafokig. — Szédelés a sportban. Porzolt Kálmántól. — Berzeviczy Albert a testgyakorlati oktatásról. — A testgyakorlat Nagy-Szebenben. Teleky Jánostól. — A lipcei új velocipéd-versenypálya. Dr. Boross Józseftől. — Éjjeli tour a Monte-Maggiórén. Porzolt Gyulától. — A régi rómaiak nyilvános játékaikról. (Folytatás.) Varju Jánostól. — A tornatanítás Magyarországi iskoláiban. — Torna óra-rend. — Különfélék.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre . . . 4 frt.
Égész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos petítorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ PORZSOLT KÁLMÁNKIADJA: **AIGNER LAJOS.****Szerkesztőség:**

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Lipót-utca
50. szám.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmentetlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES« VELOCIPÉD- ÉS CSÓNAK-EGYLET, AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁZI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI TORNA-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNA-EGYLET«, A »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, A »FERTŐI CSÓNAKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYŐRI CSÓNAKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENTI ATHLETIKAI CLUB«, A »KUNSZENTMÁRTONI CSÓNAKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVAI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ENYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NETTUN BUDAPESTI ÉVEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNAK-EGYLET«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNA-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁTORALJA-UJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁLGÓ-TARJÁNI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SELMECZI AKADÉMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZABADKAI TORNA-EGYLET«, A »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZEGEDI CSÓNAKÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI TORNA-EGYLET«, A »SZÉKELY-UDVARHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZÉKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET« S A TEMESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

Az egyetemi ifjúság testi fejlődése. *)

A mai kultúra ellentétben a régivel sokkal több gondot fordít a szellem, mint a test fejlesztésére; pedig az egyik épügy megköveteli jogait, mint a másik. A test helyes fejlődésének biztosítására nálunk semmi sem történik és az úgyszólva a véletlenre van bízva. Az ifjúság többsége későbbi éveiben megsínyli egészsége fejlesztésének emez elhanyagolását, sőt számosan áldozatul is esnek az úgynevezett iskolai életnek.

Pedig éppen az iskolai évekre esnek a legfontosabb csontszilárdulások az emberi testben; hasonlóképen az izomzat az időben erősödik leginkább. Kísérletek alapján meghatározott, hogy tíz éves gyermek két kézzel negyven kilogrammot, a husz éves 138 klgrmot, a huszonöt éves 152 klgrmot, a harminczéves 154 klgrmot képes felemelni. Ebből is kitűnik, hogy a tizediktől a huszadikig rohamos a fejlődés, míg ezentúl sokkal lassabb. Éppen az egyetemi évek alatt kell tehát a testet fejleszteni, mert később már nem lehet, vagy csakis természetellenes megerőltetések árán. A nemzet jövője is megkívánja, hogy ifjúsága erőteljes legyen. Hadseregünk keretében egyetemi ifjúságunk szép kontingenst nyújt; kíváncsok, hogy ott ne csak szellemileg, de testileg is kimagasolják. Az egyévi önkéntesi év a férfias megpróbáltatás ideje, mely edzi a testet, de a gyöngéket sokszor elpusztítja. Ez évek annyival inkább felhasználandók a test fejlesztésére, mert ép ez ifjú évek leggyakoribb áldozatai a

legkérlelhetlenebb betegségeknek, a tüdővésznek és a typhusnak.

Lássunk néhány számadatot: Budapesten tüdővészben elhal 5—10 évig 9 százalék, 10—15 évig 26 százalék, 15—20 évig 50 százalék, 20—30 évig 55 százalék. — Franciaországban a hadsereg összes halálesetei közül 38 százalék a typhusra esik.

Érdekes volna tudni, vajjon a mi egyetemi ifjúságunk egészséges-e? Direkt adataink erre nézve nincsenek, de indirekte leverő eredményre juthatunk. Magyarországon a szellemi munkások átlag rövidebb ideig élnek, mint más országban. A magyar ügyvédek átlagos életkora 56 év, az angoloké 72, magyar bíráké 60, németeké 70, angoloké 73, magyar hivatalnokoké 58, németeké 68, francziáké 73; magyar tanároké 55, angoloké 70, francziáké 71. A magyar szellemi munkás életét az rövidíti meg, hogy tanuló korában testének fejlesztése elhanyagolt. Milyen más az angol tanuló neveltetése! Az angol ifjú a kollegium világos szobáiban lakik, táplálék étellel él, csolnakázik, vív és tornázik és a dorbézolás lehetlenné van neki téve. Nálunk egész ellenkezőleg áll a dolog: rossz lakás, rossz táplálék és a test-edzés hiánya fő okai az ifjúság testi elsatnyulásának.

Az egyetemi ifjúság legnagyobb része hónapos szobákban lakik, melyeket a szegényebb néposztálytól vesz bérbe, míg maguk a bérbeadók családostól egy szűk kamrában vagy a konyhában szorúlnak össze. Mennyi betegség okai e szűk, nedves és bűzös lakások romlott levegőjükkal és füstöt okádó vaskályháikkal!

Rosz az egyetemi ifjak táplálkozása is, mert vagy

*) Dr. Fodor József egyetemi tanár a tud. egyetem tanévének megnyitásakor mondotta e jeles beszédet, melyet itt kivonatosan közlünk.

korcsmákban, vagy úgynevezett kifőzőknél „élvezik“ az erőtlén, egészségtelen kosztot. Ez az életmód az oka a nálunk oly gyakran fellépő különféle gyomorbetegségeknak. E tekintetben az előadó azt tanácsolja az ifjúságnak, hogy pénzéből a legtöbbet a jó lakásra és jó étkezésre, a legkevesebbet a mulatozásra és kávéházakra költse, továbbá igyekezzék kifőzők helyett tisztességes családoknál olcsóbb és egészségesebb ellátást nyerni. A sok korcsmázás és kávéházba járás az oka, hogy a mi ifjaink többnyire kistermetűek, véznák, vékony karjaik himbálódznak, járásuk bicsakló, míg pl. a német burschok erőteljes, szép testalkattal és bátor lelkülettel bírnak.

Nálunk ez időszereint csak egy mód kínálkozik ifjainknak testük fejlesztésére: a katonáskodás. A korai felkelés, a nagy gyaloglások és óriási éhezések férfiasakká teszik őket és megtörik finnyasságukat.

Minden áron eszközöket kell teremteni a test gyakorlására. Néhány tetre képes ifjú egyeletet alapíthatna a test fejlesztésére és e mozgalmat bizonyára az állam és a főváros is pártolná. Ez az egyelet felölhelhetné a sport különféle ágait: őszkor labdázást, télen korcsolyázást, tavaszkor gyalogkirándulást, nyáron úszást, és különösen a vívást, mely igen nagy hatással van a test edzésére. Vagy, ha ez nem volna kivihető, akkor az ifjúság minél nagyobb számban iratkozzék be a már meglévő sport- és tornaegyletekbe.

Dr. FODOR JÓZSEF,
egyetemi tanár.

Éjjeli tour a Monte-Maggiórén.

(Abbazzia; nyár derekán.)

PORZSOLT GYULÁTÓL.

(Vége.)

Jó egy órai heverés, erős cognacozás és sonkázás után már schlagfertig vártuk nap ő felségének ily helyről ritkán élvezhető felvonulását.

Feldstecherjeink és revolvereinket készen tartva végre 4 óra 5 perczkor beállott a pirkadás, s hajnali 4 óra 30 perczkor a zárai hegylánczolat mögül biborláng özönével felénk ragyogott a nap. Újjongó örömmel s revolverlövésekkel üdvözlöttük s aztán neki estünk annak az isteni élvezetnek, a mit csak egy igazi turista érezhet át igazán, több ezernyi láb magasságból szabad lélekkel áttekinteni a messze látó határoknak fenséges körvonalait. Délnek: az isztriai félszigeten végig a pólai világító torony s azon túl le a nyílt Adriára, délkeletnek Chersó setét szigetén végig Sussin Picolóiig a zárai hegylánczolat s a Vellebit fenséges havasának csillogó csúcsáig, keletre a horvát és montenegrói messze kéklő hegylánczolatokra, éjszakeletre a kedves fiumei öbölre s innen több apró városkára, s a martinskitzai öbölre, a Canal de la Morlaccára, Veglia alacsony szigetjére s apró de veszedelmes skogliókra, éjszakra a Fiume felett csillogó alpesekre, éjszaknyugotra a kopár Karszt szikláira, nyugotra a trieszti öbölre, s Velence messze kéklő vidékére kalandozhatott gyönyörű szemünk.

Erős disputa fejlődött ki köztünk, vajjon ki látta meg először Velencét? és az olasz partokat? mert hát

a keletről oda vetődő fénysugarak a reggeli gőzöktől még párolgó Adriát egész lilaszín ködnelegébe vonták, s igen nehéz volt a messze lehúzódo gyenge sárga földvonalat megkülönböztetni.

A gyönyörű látványba annyira belemerültünk, hogy észre se vettük, hogy a nap már erősen „fejünkre nőtt“ s kezdte izzasztó munkáját; egy utolsót húzva cognacos kulacsainkból s még csendesen alvó imádottjainknak a messze távolból is egy halk jóreggelt susogva, reggeli 6 $\frac{1}{2}$ órakor egészen más uton lefelé indultunk, hogy még ebéd előtt magunkat a Quarneró hús babjaiban restaurálhassuk. Ugyanazon a sziklaszántáson haladtunk le a fő orom lábáig, innen az éjszaknyugotnak húzódo 5 alacsonyabb hegynék gerinczén végig már az Osztrák Alpesi Club által használt nehezebb úton kellett haladnunk; s ha 8—10 méternyi távolságokban nem lettek volna a fák és sziklák veres festékkel jelezve, bizonyára a két oldalt nagyobbára áthatlan erdő és sziklás meredekére jutottunk volna. A mint a hegyek gerinczén végig haladtunk, az út rapid kezdett lejteni, és sok helyen csak a fák ágaiba kapaszkodva lehetett — bergsteigereket nélkülözvén — elesés nélkül haladnunk.

Egy kedves kis ponton kellemes meglepetésünkre friss s jó karban tartott forráskutacsokra találtunk. Jó fél órai raszt mellett élveztük a jéghideg kristályvizet. Innen már a déli nap sugaraitól sárgára pörkölt kopár mezőn kellett ereszkednünk le az országúti „nyereg“ mellett ép akkor épült „tourista ház“ig.

Jókat nevetett útitársam, — kinek erős steklis tisztí bakkanca volt — mint csináltam én a szebbnél szebb rucspartieket. A 4400 lábnyi M.-Magiorét kár volt annyira kicsinyelnem, hogy csak amolyan fővárosi angol sarku topánkába jöttem, meg is fizettem érte.

Reggeli 8 órára értünk ahhoz a ponthoz, a honnan az éjjeli legsetétebb botorkázásunkat a Maggiore körül megkezdettük; a nap már itt teljes intenzivitással kezdte perzselő sugarait már különben is setét arcainkba vágni. Kis kabátjainkat a már amúgy is megterhelt szegény vezetőnknek nyakába dobva, schnellschrittbbe vágtunk át, de az Abbazzia felett domináló veprináczai zárdához csak d. e. 10 $\frac{1}{2}$ órakor érhattunk le.

Itt már vékony talpam égett a metsző kövek felett.

A veprináczai zárdánál az országutat, mely a matuglii vasuti állomásig és Fiumeig visszavezet, balra kell hagyni, s a veresfehérre mázolt turista-oszlopok mentén egy irtózatoss meredek s unpraktikus uton haladni Abbazziaig.

E magyarán mondva „komisz út“ kigyószerű tekeréssel jó egy óráig eltartott, míg valahára beérhattunk az Abbazziát övedző illatos habér- és czipruserdők üdítő homályába. A turisták hoteljéhez délelőtt 11 $\frac{1}{2}$ órakor érkezünk meg éhesen és szomjasan, neveinket rögtön bejelentettük a hotelier szemtelen gorombaságú német vezérkellnerjének s „zum Schluss“ kaptunk egy oly komisz ebédet, hogy a Monte-Maggiore minden sóskája és kristályvize kikivánczozott belőlünk.

Ezt az utolsó felejthetetlen kellemetlen fogadtatást és roszt ebédet leszámítva egész éji tourunkkal megelégedve merültünk jó egy órai heverés után az Adriába.

Vagy hét órai közbeneső pihenéseket leszámítva, a rekord tehát Mattuglietól a Monte-Mag-

giore fő ormára sonnan Veprináczon át Abbazziáig 6 és 1/2 órát tett ki, a mi éjjeli tournak tán feljegyezhető.

Honfitársainak végül a legmelegebben ajánlhatom e kedves kirándulást, de Mattuglietól menjenek kocsin vagy lóháton a „Nyeregig” vagy tovább lóháton a Maggiorét megkerülve a „hegy lábáig” s aztán Abbazziában kerüljék mint a cholerát a „Touristen-Hotelt”.

Testgyakorlat és szélhámosság.

A testgyakorlatok barátaitól és a komoly sport híveitől számos elismerő nyilatkozatot kaptunk, hogy a testgyakorlatok rovására a sportban föllépő szélhámosság és szédelgés ellen a szokottnál erősebb hangon keltünk ki lapunk legutóbbi számaiban.

Most kaptunk azonban az ismert „1000 frtos barátságos bajnoki kardmérkőzés” ügyében egy másféle nyilatkozatot, melyet csak azért közlünk itt kuriozum kedvéért, hogy egy-két megjegyzést tehessünk aztán a cikkre, mely különben névtelenül küldetett be hozzánk.

Ime először közöljük a cikket s azután megjegyzéseinket.

*

Tek. szerkesztőség!

Sportlapjaink ugyancsak körülményesen foglalkoztak a legutóbb lefolyt nagyérdékű vívóversenynyel, melyben Ausztria és Magyarország két legjelesebb vívómestere állottak egymással szemben és küzdöttek a dicsőségért.

Tekintve, hogy egyletünk vívómestere Szegeden állott síkra, nem éreztük magunkat följogosítva általunk is hibáztatott szélhámosság reklamácsinálásaért kérdőre vonni őt, de szerény nézetünk szerint megkövetelhetjük volna épen sportlapjainktól, melyek a hazai sport tisztességének érdekében erős fegyverekkel harsognak, hogy a verseny megtörténte előtt hangoztatták volna kárhóztató szavaikat és leplezték volna le azt a szélhámosságot mely az „ezer forintnyi jutalomdíj” és az „európai bajnoki” cím alatt rejlik.

Ezen verseny híre el volt terjedve hetek előtt már az összes hazai lapokban és könnyen tudomást vehetett volna a tek. szerkesztőség is annak megtartásáról. Akkor lett volna helyén figyelmeztetni a közönséget, hogy a föltételek nem alapszanak valóságon és fölvilágosítani a versenyzőket, hogy az említett hangzatos címhez nincs joguk, azt méltányosan nem viselhetik. Ha a tek. szerkesztőség e leleplezéseket előzetesen megtette volna, úgy nem vádolhatta volna vívómesterünket azzal, hogy olyan címet juttatott ellenfelének, melyhez neki joga nem volt.

Hanem a mi a tulajdonképeni fölszólalásra készített bennünket az, hogy a t. szerkesztőség Benedek Gyula vívómesterünket úgy tünteti föl, mint a ki e címet jogtalanul bitorolja.

Ez állítás ellen a leghatározottabban protestálunk. Eltekintve attól, hogy egy oly férfiú, a ki a vívás terén oly fényes győzelmeket vívott ki magának széles e hazában, mint Benedek Gyula, az méltó a mesteri névre és eltekintve attól, hogy a kik az ő iskolájából kerültek

ki, a vívás legelemibb szabályaival ép úgy, mint a legmagasabb forceaival egyaránt ismerősek, de eltekintve attól is, hogy körülbelül 30 év óta ez képezi fő keresetforrását, neki a bécsújhelyi akadémiából oklevele van, mely képesíti őt az oktatásra és így nem vádolható olyan roszakaratú állításokkal, hogy kontár a vívás terén.

Említett a tek. szerkesztőség három vívómestert, kik oklevéllel bírnak és egyedül hivatvák az országban vívni tanítani, és az a férfiú, a ki mindezeket fényes győzelmet aratott, kontárja lenne csak ezen dicső művészetnek?

Igaz, hogy Hartl bécsi vívó, kivel Vermes Nándor annak idején felsikérrel küzdött, a jelen alkalommal legyőzte Benedeket, azonban kik e verseny szemtanúi voltak, a dicsőséget mégis Benedeknek ítélték oda. Az arány 9 : 12 volt a toucheokat számítva, hanem tudjuk azt, hogy Benedek assoute-vágásaival szemben Hartl csak manchette-toucheokat tudott fölmutatni. És biztosak vagyunk abban, hogy ha a küzdelem jövő évben ismét meg fog tartatni, Benedek ellenfelét csúfosan le fogja verni.

A vívószövetkezet eszméjét különben mi is a legnagyobb lelkesedéssel fogadtuk és örülünk azon, hogy a vívás művészetének fejlesztése hivatott erők kezeibe fog jutni és nem leszünk a jövőben kitéve annak, hogy egyes személyek vívóképességüket szélhámosságra használhassák föl. Szükségesnek tartottuk mindezeket fölemlíteni az igazság és méltányosság érdekében. Nagyrabecsülésünk kifejezése mellett maradtunk a tek. szerkesztőségnek továbbra is igaz tisztelői:

A szabadkai torna-egylet több tagjának megbízásából.

Bajnokjelölt.

*

Az első megjegyzésünk e cikkre az, hogy „a szabadkai torna-egylet több tagjának megbízásából” írni egy nyilatkozatot s alá nem írni ennek a „több tag”-nak a nevét, sőt még a szerző nevét is eltitkolva névtelenül beküldeni egy ilyen félhivatalos formájú nyilatkozatot: ez már magában véve irodalmi — szélhámosság!

De hát vegyük úgy, hogy az ismeretlen „Bajnokjelölt” csakugyan „több tag” megbízásából nyilatkozott s vegyük sorra cikkének egyes pontjait.

Mindjárt az első kikezdésben azt mondja Hartlról és Benedekről, hogy „Ausztria és Magyarország két legjelesebb vívómestere”. — Hát ezzel a megjegyzéssel egyszerűen azt árulta el a „bajnokjelölt” úr, hogy vagy nem ért a víváshoz, vagy egyáltalán nem ismeri sem Ausztria sem Magyarország vívómestereit.

A második kikezdésben azt írja, hogy „ők (már t. i. a szabadkai torna-egylet „több tagja”) hibáztatták vívómesterüket szélhámosság reklamácsinálásaért”. Tehát a szabadkai torna-egylet „több tagja” direkte szélhámosság reklamácsinálással vádolja saját vívómesterét. No, ezt köszönje meg Benedek úr annak a „több tag”-nak.

Tehát a szabadkaiak tudták, hogy vívómesterük csinálta azokat a szélhámosság reklámokat (mi valóban nem hittük volna Benedekről, de hát ha „több tag” mondja, — elhiszszük); hanem azért egyetlen egy szót se szóltak a saját alkalmazottjuk tehát bizonyos tekintetben aláren-

deltjük eljárása ellen; — de minket a sportlapot hibáztat a második és harmadik kikezdésben a „több tag“, hogy mért nem „lepleztük le“ mi előre azt az 1000 frtos és „európai bajnoki“ szélhámosságot.

Hogy miként lehet egy szélhámosságot előre leleplezni, mielőtt megtörtént volna, ezt a „több tag“ legyen szíves megmagyarázni, mert mi nem értjük. Hiszen az 1000 frtos díj nem akkor vált szélhámossággá, mikor kiírták, hanem most, mikor nem adták ki s mikor meg is róttuk. Gyanakodásunkat, hogy az 1000 frtos díj bajosan lesz összehozható, már a kihirdetésekor kifejeztük s erre nézve a „több tag“ legyen szíves és olvassa buzgóbban a „Herkules“-t.

Hogy pedig az illetéktelen nagy cím kitűzéseért nem támadtuk meg előre a szabadkaiakat, e miatt szemrehányást tenni nekünk épen Szabadkáról: sok naivitás kell hozzá! Mikor a „Herkules“ állandó harcztot visel a szabadkaiak féktelen czímkórsága ellen, melylyel valósággal lejáratják és dehonestálják a sport-czímeket, midőn minden haszontalan verseny győzelem győztesének bajnoki címet sőt „országos bajnok“, „nemzetközi bajnok“, „viador“, „országuti bajnok“, „országos viador“, „disz-vívó“ s még isten tudja miféle badar címeket nem adnak. És most Szabadkáról mer „több tag“ nyilatkozni, hogy mi mért nem támadtuk meg a címeket?! Ez már igazán komikus!

A harmadik, negyedik és ötödik kikezdésben a „több tag“ egyenesen oly ráfogással él ellenünk, a mit egyszerűen visszautasítunk. Azt mondja ugyanis, hogy a „Herkules“ Benedeket „úgy tüntette föl, mint a ki a vívómesteri címet jogtalanul bitorolja“ továbbá „kontár a vívás terén“ és hogy a „Herkules“ „említett három vívómestert, kik oklevéllel bírnak és egyedül hívatvák az országban vívni tanítani“.

Ez a három állítás egyszerűen nem igaz! A „Herkules“-ben e kérdésről soha szó sem volt s a ki az illető „Magyar vívók“ című cikkben meg tudja találni a fent nekünk insinuált tételeket, annak mi adjuk meg azt a bizonyos 1000 forintot. Arról a „több tag“-ról pedig nem tudjuk, mit gondoljunk, hogy olvasni nem tudnak-e vagy pedig elég vakmerőek öntudatosan belehazudni egy cikkbe oly állításokat, melyekhez még hasonló sem iratott abba?

A legutolsó kikezdés is azt bizonyítja, hogy az a „több tag“ nem olvasta el azt a cikkünket, melylyel polemizálni akar: a vívószövetkezet eszméjét üdvözli ugyanis, melyet a „Herkules“ állítólag fölvetett volna, pedig mi egyetlen szóval sem említettünk még csak hasonló dolgot sem és sohasem is fogunk indítványozni vívószövetkezetet! — Látszik tehát, hogy az a „több tag“ a mi cikkünk tényleges állításait nem tudván megczáfolni, a saját maga által kigondolt és bámulatos vakmerőséggel ránk fogott állításokkal polemizál.

Végül még egy megjegyzést teszünk arra az utolsó-előtti kikezdésre, melyben a „több tag“ a Hartl által

levért Benedek vereségét szépíteni akarja, sőt Benedeket a vereség dacára is jobb vívónak akarja feltüntetni mint Hartl. Ez igazán kicsinyesség, sőt gyermekesség, melylyel Benedeknek egyáltalán nem használnak. Tizenkét vágás közül hárommal levérte Hartl Benedeket: tehát Hartl jobban vív mint Benedek! Punktum! Itt minden további henczegés gyermekes tempó!

Legvégül pedig kijelentjük, hogy többé hasonló, ráfogásokkal telt s mégis üres haszontalan cikkekre nem fogunk reflektálni s t. olvasóinktól bocsánatot kérünk ennek közléseért is.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Yacht-élet a Fertőn.

(Levél a „Herkules“ szerkesztőjéhez.)

Sopron, szept. 20.

Tekintetes Szerkesztő úr! A bécsi „Union-Yacht-Club“ fertői vitorlás-versenyének propozícióit már aug. hó 30-ról kelt levelemben közöltem, most a club kiosztotta programját, melyből kitérünk, hogy a bécsiek vitorlásai csaknem kivétel nélkül a lapos faju s centre-board-dal ellátott Slo-p szerelést képviselték a mi többé-kevésbé mélyjárátú s különféle vitorlaszerelésű yacht-jainkkal szemben.

Az indításnak 19-én 11 órakor kellett volna megtörténnie, minthogy azonban délutáni egy óráig semmi szél sem mutatkozott, a versenynek elhalasztása vált szükségessé, úgy hogy a serlegverseny még csak két hét múlva vagyis október 3-án délelőtti 10 órakor fog a versenybizottság határozata értelmében megtartatni.

A ruszti verseny tehát ma nem sikerült s csupán egy kis mérkőzés jött létre, a mennyiben délután a versenyre nevezett hét vitorlás közül öt a 7¹/₂ teng. mért-földnyi háromszöget rendkívül gyenge szélben 3 óránál hosszabb idő alatt s bizony kevés érdeklődés között járta körül.

A bécsiek összes hajói rendkívül magas s nagy kiterjedésű vitorlákkal vannak ellátva s gyengébb szélben csaknem győzhetlenek, mégis a mély-typusú s kellő határok között felvitorlázott hajókkal szemben — szél ellenében haladásnál — a versenyt ki nem állják.

Már pedig mindenki tudja, hogy a vitorlások jóságának próbaköve a lavirozás, vagyis a szél ellenében való felkapaszkodás, itt tűnik ki a hajónak állékonyasága is erősebb szélben.

Igen sajnálom, hogy a Fertő vize az idén roppantul leapadt s „Nameless“ egy méternyi mély járata miatt a jövő versenyben részt nem vehet, pedig az említett mérkőzés alkalmával a lavirozásban való roppant előnyét ellenfeleivel is elismertette s okvetlen elsőnek ér ki, ha haladásában a homok s iszapzátanyok meg nem gátolták volna ez alkalommal.

Sokkal mélyebb vízre volna szükségünk s minthogy erre mostanában kilátásunk nincsen, elhatároztam „Nameless“-t eladni és pedig igen jutányos áron. Igen szeretném, ha valami mélyebb vízre s jó kezekbe kerülne e megbecsülhetlen s kiválólag biztos s gyors járatú hajó, melytől megválnom valóban nehezemre esik.

A versenynek eredményéről annak idejében tudósítástomat beküldendém, addig is maradok stb.

KISS ÖDÖN.

Komikus futó-verseny.

(Képpel.)

Sajátságos dolog, hogy a legkomolyabb nemzet, az angol, tud legtöbb humort vegyíteni a testgyakorlataiba.

Az újabb időben megkísérelték még a németek is élénkebbé s mulatságosabbá tenni tornázásukat; s a francia mindenben keresi a mulattatót és utálja a komoly tudakosságot még a testedzésben is; de hiába, a legjobb mulatságokat a testgyakorlatokban mindig az angolok tudják kitalálni.

Pedig a testgyakorlatok terjesztésének egyik legkiválóbb eszköze az, ha a komoly gyakorlatok közé oly változatosságot tudunk elegyíteni, a mi a résztvevőket szórakoztassa.

Mert ha a testedzés unalmas egyformaságával és egyhangúságával a testgyakorlónak kedélyét nemcsak hogy teljesen ignorálja, hanem fásulttá teszi; akkor a

Ime most is van szerencsém egy komikus versenynek hű képét közölni, mely verseny eddig Magyarországon teljesen ismeretlen volt: ez a szék-futás.

Kétségkívül nem sok edisoni tehetség kellet e versenynek kitalálásához, mert nagyon egyszerű az egész, de azért tagadhatatlan, hogy igen sok mulatságot okoz úgy a résztvevőknek, mint a néző közönségnek.

Sok magyarázat nem szükséges a szék-futáshoz, hiszen a mellékelt kép elég világosan beszél minden hoszszadalmas leírás helyett.

A versenyzők mindegyike egy-egy székre ül szétvetett lábakkal, mintha lóhátra ülne s aztán megindul a futás — illetőleg biczegés és koczogás a székekkel együtt a célpont felé.

Hogy aztán a szék-lovaglás közben milyen komikus jelenetek fejlődnek ki, hogy milyen hahota tör ki a néző publikumban, mikor egy-egy gyalog lovag a székekkel

testgyakorlatok nagyobb kárt tesznek az emberben, mint a mily hasznat hajthatnak.

És ezt különösen meg kell szívlelni azoknak a tanfőfiaknak, a kik az ifjúság testi nevelését vezetik!

Vigyázniok kell, hogy az egymásután következő gyakorlatok sorrendje a tornaórában ne legyen unalmas; legyen benne kellő változatosság és élénkség.

De ezeken kívül gondoskodni kell arról is, hogy mindig valami új testedző mulatságot tanuljanak megismerni az ifjak.

S ily testedző mulatságért sehova sem lehet annyira fordulni, mint az angolokhoz, kik kifogyhatatlanok a leleményességben, a melylyel egy-egy mulattató testgyakorlatot vagy komikus testedző versenynek kitalálnak.

A „Herkules“ eddigi fennállása óta számtalan ilyen mulattató testgyakorlatról és komikus versenyről közölt ismertető cikket és rajzot is; de azért még korántsem közölte mindazt, mit ez irányban az angol humor megteremtett.

együtt végig hasal a versenypályán: ezt mind kedves olvasóm képzelőtehetségére bízom.

Annyi bizonyos, hogy ez oly ártatlan versenynek, melyet ép úgy űzhetnek a felnőtt sportsmanek mint az iskolás gyermekek s ily komikus versenynek egyaránt van helye a testgyakorló sport-egyletek csarnokaiban és a tanintézetek tornahelyiségeiben.

Az angol katonák, kik képünkön a szék-futásban részt vesznek, a verseny komikusságát fokozandó, egy hálósapkából s hálóköntősből álló kosztümbe bujtak; de ez szorosan nem tartozik a versenyfeltételhez s csupán az angol katonák humorára jellemző, kik a világ különböző részeiben háborúskodván vagy táborozván, unalmukat rendszeren ily komikus versenyekkel űzik el, a minthogy a hasonló mulattató testgyakorlatoknak legelső föltalálói és legtüzesebb hívei az angol katonák.

Dr. FÖRDÖS ISTVÁN.

Torna óra-rend.

(Tornakártyák.)

A zárjelek közé tett számok azon oldalt jelölik meg, a melyen a Porzsolt Lajos „Tornázás kézikönyvében” az illető gyakorlat bővebb leírása megtalálható.

6-ik tornaóra.

A 6—14 éveseknek. Mindkét arczsorbán 2-es beosztás, páronként karfűzés, jobbról kezdve minden második pár 4 lépést előre, minden 2-ös az 1-esnek háta mögé lép, párok egymással szemközt (1-esek hátra arcz). A következő ellentállási gyakorlatoknál egymást messze eltolni vagy elhuzni nem szabad, csakis állásából kimozdítani és azonnal elbocsátani egymást és újra kezdeni míg „elég” nem vezéreltetik (106): vállfogással tolás; páros felkar fogással huzás; bal lábbal szembe lépve bal kézzel fogás és huzás; bal alkar fűzéssel huzás; ugyanaz jobbal; előre emelt karokkal egyesek a saját tenyereiket össze teszik és igyekeznek szétnyitni, míg a kettősek ellenműködnek nyújtott karokkal össze tartva amazok kézfejeit. Egyesek hátra arcz, 2-ek előre vállfogással lovagülésbe ugrás az 1-sek derekára, helyben járás, balra egésztest fordulj, 2-sek le; ugyanaz szerepeserével (105). 1-sek négykézláb a földre térdelni, 2-sek feltérdelni az 1-sek medenczéjére fogódzás a vállaknál; ugyanaz felsekerélve; 1-sek a földre hanyatt fekvésbe le, merev testtartás, 2-sek fejnél nyakuknál fogva felemelik amazokat és lassan lebocsájtják. A kilépett párok vissza a legelső felállási helyre egy sorba. Alacsony támfán vagy alul lebegő gerendán lebegési gyakorlatok: A támfá mindkét oldala mentén rézsút szembe állnak, vállfogási távol egy a másik mellett; vezérlés szerint: bal lábat feltéve állásba, vissza lépni; állás, túla leugrás, hátra arcz, vissza, ugyanaz; egy lábon lebegő állásba fel; fent állásban fordulatok, kargyakorlatok, törzshajlítás, guggolás és felegyenesedés; egy lábra felállni és azonnal leugrás túloldalra; vissza a másik lábbal. A két sor egybe olvadva mind egy oldalsorban menet egymásután végig a támfán apró lassú lépésekkel; ugyanaz nagyobb lépésekkel; végig menni oldal állásban oldal után lépésekkel; végig menni magasra térdemelésekkel. Ha két támfá állítható egymás mellé, akkor két sor léptetetik egyszerre, párok oldalt kézfogással; egyik támfán hátra felé lépkedni, míg a másikon arczirányban lépve vezetés (155 és 156). Támaszkodási gyakorlatok (159 és 160): hosszirányban oldal állás arczzal a támfá felé, guggolás, kezek a támfára, bal (jobb) lábfejtés hátra és visszahajlítás; hátra léptetni és vissza a lábakat; hátra vetni ugrással a lábakat és vissza; mellső fekvéssel támaszban láb- és kargyakorlatok: láb emelés, kar emelés, térdelés, karhajlítás és nyújtás; háttal állva a támfá felé ugyancsak a fentirt gyakorlatok, kivéve a térdelést. Mellső fekvéssel támaszkodásból oldal, hátsó és ismét mellső helyzetbe jutni fordulatokkal és kartámaszváltoztatásokkal.

A 14—18 évesek még mindig elégedjenek meg a fiatalabbaknak irt gyakorlatoknak szabatos végzésével, még ha a legtöbben nem is kezdőtornászok közöttük.

7-ik tornaóra.

A 6—18 évesek: Arczsorbán 2-es beosztás, jobbra át; 2-sek az 1-sek mellé jobbra kisorakozni: rendekbe jobbra fejlődj! Vissza hátra lépve az egyesek mögé: egy sorba szakadozz! Hátra arcz, most az 1-sek fognak a 2-ek mellé balra kisorakozni: rendekbe balra fejlődj; vissza egy sorba szakadozz; hátra arcz (76. 77.). Sor menet indulj; rövid lépés: rendekbe jobbra fejlődj;

teljes lépés; egy sorba szakadozz: sor állj, hátra arcz, menet indulj, rendekbe balra fejlődj (mint helyben), egy sorba szakadozz (77. 78.), sor állj, hátra arcz. Ezen oldalsorban körülbelül 10 perczig alapjárás, menetközben kargyakorlatok: karlebegtetés vállmagasságban oldalt aztán előre és ismét oldalt kartartással; kezeket mellre; karlökés a bal láb lépésekor oldalt, előre, és karhajlítás a jobb láb előre lépésekor; karokat le; karlógázás előre és hátra; nagy körben menet; sor áll, mindannyian a kör közepe felé balra arcz, guggolás le, kezeket a földre téve támaszban előre léptetni míg a test nyújtva nincs, helyben lépkedni a kezekkel (támlázni), többször ismételni, állásba föl. Gyűrűs hintánál páronként lépnek elő, a mennyi a hinta, annyi a pár, a gyűrűk vállmagasságig leeresztve. Arczczal előre, párok egymás mellett, mindkét kéz felső fogással egy gyűrűn, hátra dőlni karnyújtásig és visszahúzódni térdhajlítással; ugyanaz előre; párok háttal egymásnak, jobb oldal felé dőlni, vissza huzódni, balra és vissza, test homorítva, térdek csak a visszahúzódáskor hajlítva felsőbb osztályúak nyitva; mindenki meg fogja bal kezével a saját jobb kéz csuklóját és csak a jobb kézzel fogódzva dől hátra és huzódik vissza; alsó fogás mindkét kézzel. Párok egymás mellett hátra lépkednek míg a kötél engedi, ekkor magasra térdemeléssel hintázás előre és vissza; ugyanaz, hanem csak egy kézzel fogni a gyűrűt, míg a másik karral összefűződnek; ugyanaz hanem helyet cserél az 1-es a 2 sel (188. 189.). Ugrás pálcán át, a legelső fokon kezdve fokoként oly magasságig, a minőt még át bir ugori fele a csapatnak, elébb helyből, aztán neki futással (149—153). $\frac{1}{4}$ óra multán szercserélés ha két csapat van, tornatanár a gyűrűhintánál marad.

8-ik tornaóra.

A 6—12 évesek: Arczsorbán 2-es beosztás, páronként karfűzés föl. Kettős sorokba $\frac{1}{4}$ kanyarodással: „rendekbe jobbra kanyarodni indulj”; az 1-es helyben fordul, a 2-es kikanyarodik mellé. Vissza egy sorba balra kanyarodni indulj: ekkor a 2-es fordul helyben és az 1-es kanyarodik. Kanyarodással rendekbe a bal szárny felé: a 2-es helyben fordul, az 1-es kanyarodik; vissza jobbra kanyarodik egy sorba: 1-es helyben, 2-es kanyarodik (76. 77.). Arczsorbán 4 lépést előre menet indulj; hátra 8 lépést menet indulj; előre 4 lépést és utána helyben 4 lépést indulj; hátra 8 és helyben 4 lépést menet indulj. (Páronként karfűzés.) Előre 4 lépést azután helyben 4 lépéssel jobbra rendekbe kikanyarodni, menet indulj; rendoszlop menet indulj; oszlop állj; 4 lépést előre, utána 4 lépéssel egy arczsorbán balra kanyarodni, menet indulj. Most felállítatik a sövénygát (vagy az alacsony támfá vagy két ugró pálcza egy vonalba) és azon keresztül négyesével indítgatva valamenynyien a rohamugrással gyakorolják a gátugrást t. i. egy lábbal el és a másik lábra leugrás és azonnal tovább futás, verseny nélkül még, rendben körül járni a fél utat, futni az ugrási oldalon. Korlátokon mindkét végeknél egy-egy tornász egyidőben vesz állást arczzal hosszirányban, vezérlés szerint: guggolással függés, felvetni a lábakat a korlátfákra térdcsuklókon függéshez, karhajlítás és nyújtás többször; a térdcsuklókról leereszkedni a lábfejekre, ezen fekvéssel függésben karhuzódás és nyújtás; felvetni jobbra és balra a lábakat térdcsuklóig, felhuzódni és felfektetni a korlát és a hónaljig, ismét vissza leereszkedni lefogni és leállni; az imént irt helyzetből feltolni karokkal támaszba és lovagülésbe a testet, ismét vissza hátra dőlve fekvéssel támaszba függésbe és állásba; lovagülésbe jutni mint fent, ülésben balra (jobbra) lábat korlátfák közé le és ismét fellendíteni; terpesz (lovag)

ülés mindkét korlátfán, allászár behajlítása után véle ütés fel és pillanatra a czombok is felemeltetnek még a karok nyújtva támaszkodnak; terpeszülésből oldal ülésbe egy karfára és visszavetni a bal- (jobb) lábat; oldalülésből leugrás.

A 13—16 évesek a fent irt rendgyakorlatokat ugyanazon móddal, de lassan erőkíttatással végezzék. A gátugrásnál a sövény (ugró pálczák) felemelhető 50 cm-ig és végül négyenként versenyezve fussanak indításra a gátig, a hol a győztes az, ki legelőbb jut mellével a gát fölé és el nem bukik a leugrás után. A korláton az irt haránt fekvéssel függések, végül egy kézzel fogás el, és ismét vissza fogni; terpesz ülésbe feltolódni fekvő függésből hónalj érintés nélkül; felugrás állásból támaszba nyújtott karral, gyenge láblógázás és hátra leugrás; állásból terpesz ülésbe; oldalülésbe a bal (jobb) korlátfára, lábak a korlátfára, lábak a korlátfák között vetődnek fel és ki, vissza középre le lendíteni és hátra leugrás.

A 16—18 évesek ugyanazt, mit a 13—16 évesek, csak a korlát ne alacsony hanem vállmagasságú legyen és a gátversenynél a célpont a gáton túl pár lépéssel legyen egy kifeszített zsinór, de ne a fal közelében.

Azon iskolákban pedig, hol legalább két korlát egy magasságú nincs és hozzá 30-nál többen tornáznak, és a hol már van egy pár megbízható nagyobb fiú mint előtornász, ott egy vagy két külön csapat alakíttatik, a mely a helyszínen labdázik és pedig az általán ismert és kedvelt falhoz állót, u. n. „duplexet” (lásd Porzsolt Lajosnak „labdajátékok könyvét” 40-ik játék), $\frac{1}{4}$ óra multán a labdázók mennek a korláthoz, am azok meg átveszik a labdát, de a tornatanár marad végig a korláton tornázóknál.

Trefort körrendelete a „Herkules” érdekében.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Trefort Ágoston ő nagyméltósága Magyarország összes tanterületi kir. főigazgatóihoz és kir. tanfelügyelőihez a következő iratot intézte:

47020 sz.

A „Herkules” című testgyakorlati hetilap, szerkesztik Porzsolt Jenő és Porzsolt Kálmán, eddigi fennállása után olyannak bizonyult, mely a maga nemében szakirodalmunkban hézagot pótol, ennél fogva terjedése kívánatos.

Felhívom tehát címet, hogy hatáskörében az iskoláknak s azok előjáróinak ajánlja a szaklap megrendelését. Az állami és államilag segélyezett iskolák megrendelhetik költségvetésükből. A felekezeti iskoláknak ajánlani lehet a megrendelést.

Kiterjed e jól szerkesztett szaklap első helyen a tornázásra, azután a korcsolyázás, csónakázás, vívás, velocipedezés stb. köreire. A lap kiadója Aigner Lajos budapesti könyvkereskedő (Váci-utca 1.); hozzá kell intézni a megrendeléseket. (Ára negyedévre 2 frt, félévre 4 frt, egész évre 8 frt.)

TREFORT, s. k.

Különfélék.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 frt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatiója a szerkesztőséghez (Lipót-utca 50.) intézendő.

Trefort körrendelete a „Herkules” érdekében.

Lapunk régibb olvasói tudomással bírnak róla, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter mily meleg hangú körrendeletet bocsátott ki a „Herkules” érdekében. Most azonban az iskolai év kezdetén lapunk számos új tanintézetnek járván, nem tartottuk fölöslegesnek e rendeletet fentebb újból lenyomatni.

A csónakázó sport Bécsben. A bécsi Regatta-Verein körében mozgalom indult meg, hogy a már meglevő értékes nemzetközi vándordíjon kívül még egy értékes nemzetközi díjat tűzzenek ki, hogy így a külföldi csónakázó egyesületeket a bécsi regattákra vonzzák. Különben a jövő évi bécsi evező-versenyeken már valószínűleg képviselve lesz nemcsak Berlin, hanem Frankfurt is. Mint hírlik egy ismeretlen sportkedvelő 1000 márkát ajánlott föl egy Bécsbe rendezendő csónakász-expedíció költségeinek fedezésére.

A nemzeti torna-egylet választmánya f. évi szeptember hó 17-én tartott ülésében elhatározta, hogy a nagymező-utcai polgári iskola tornacsarnokában fióktornaegyletet létesít. A tornázás hetenként háromszor, külön tornatanár vezetése mellett történik. A kik ebben résztvenni óhajtanak, jelentkezzenek az egylet helyiségében (ösz-utca 26. sz. a.). Az elnökség közlésezi egy szersmind, hogy az egyleti helyiségeket kellőleg dezinficiálták és az egyleti orvos a tornacsarnokot naponként meglátogatja.

Német athléták kongresszusa. Lübeckben f. hó 20-kára hivta össze a „Lubeca” athletikai club a német athléták kongresszusát. Több száz athleta jelentette be megjelenését a kongresszusra, mely alkalommal többféle verseny is íratott ki. A közvélemény különben a legerősebb német athletának Abs Károly hamburgi vendéglőst tartja, kinek vendéglőjében szokta a három hamburgi athleta-club üléseit tartani.

Tornatanárképzés. A nemzeti torna-egyletben fenntartott tornatanárképző tanfolyam előadásai október 15-én kezdődnek meg. A tanerők a régiak maradnak.

Velociped-verseny. Springfieldben a mult hó 28-án velociped-verseny volt, melyen W. Woodride ismert ir bicyclista öt angol mértföldnyi távolságra oly gyorsaságot fejtett ki, minőt előtte senki, 13 perc s 50 $\frac{2}{3}$ másodperc alatt kerekerte be a pályát, míg ugyane távolságra eddig a legjobb eredmény 14 p. 23 mp. volt. Ugyanez alkalommal Woodride két angol mértföldes pályán handicapban tíz vetélytársát leverte 2 p. 40 mp. alatt.

Velociped-ház Budapesten. Mint értesülünk, a „Budapesti Kerékpár (bicycle) Egyesület” kebelében mozgalom indult meg egy egyesületi ház emelése érdekében.

Fiatál életmentő leány. Erknerből írják berlini lapoknak: Egy Schmidt nevű hivatalszolgának kis fia

